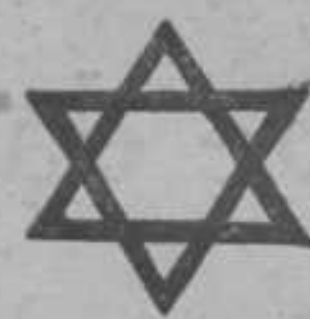

Het Joodsche Weekblad

UITGAVE VAN DEN JOODSCHEN RAAD VOOR AMSTERDAM

SECRETARIAAT DER REDACTIE:
JODEN BREESTRAAT 93
TELEFOON 31736-41838
ADMINISTRATIE EN EXPLOITATIE:
JOACHIMSTHAL'S
BOEKHANDEL, UITGEVERS
EN DRUKKERIJBEDRIJF N.V.
JODEN BREESTRAAT 93
TELEFOON 44340-44740

onder verantwoordelijkheid van A Asscher en Prof. Dr. D. Cohen

Terug naar het Jodendom

De Hebreeuwsche taal

In dezen tijd vinden steeds meer mensen, die tot op dit oogenblik Jood waren, zonder zich daarvan eigenlijk van-binnen-uit bewust te zijn, gelegenheid, lust of behoefte Hebreeuwsch te gaan leeren.

Dit is, vooral nu, een verblijdend verschijnsel.

Er is ten slotte onder de 140.000 in Nederland woonachtige Joden, een zeer groot percentage, voor wie het Hebreeuwsch een zoo goed als geheel onbekende taal is. De orthodoxie, de paar tienduizenden synagoge-bezoekers en zij die in hun jeugd misschien wel eens het gebedshuis bezochten, of, zooals dat heet, „uit een orthodox milieu stammen” of „een orthodoxe opvoeding genoten”, met de Zionistische jeugd, benevens enkele oudere Zionisten, — dat waren de eenigen, voor wie een boek met Hebreeuwsche karakters niet een werk met slechts onoplosbare puzzles beteekende.

In de kringen, die in de laatste jaren ook over het Joodsche vraagstuk zijn gaan nadenken, die van hun assimilatiepogingen teruggekeerd zijn tot het positieve Jodendom, is de wil om het Hebreeuwsch te leeren kennen, vaak reeds in de daad omgezet.

Dat is gelukkig voor hen en tevens is deze gegroeide belangstelling voor de oude taal, die in de laatste veertig jaren weer een levende, moderne taal is geworden, een bijdrage tot de renaissance van het Jodendom.

In de vorige eeuw, toen de emancipatie haar intrede had gedaan, was de kennis van het Jodendom voor den Jood eigenlijk min of meer een soort wetenschap geworden. En hoe meer men poogde zich te „assimileeren”, hoe minder men van dat Jodendom, ook zelfs als „wetenschap” wilde weten.

Laten wij het hier even over het woord „assimilatie” hebben. Wat is assimilatie in wezen eigenlijk? En wat poogden zij, die assimileeren wilden, te bereiken?

Assimilatie in de beteekenis, die dit woord langzamerhand heeft verkregen, is, huiselijk gezegd, eigenlijk niet veel anders, dan „verstopperij spelen”. En nog wel een verstopperij spelen zonder nut. Als we het krachtig en duidelijk zouden willen definieeren, zouden we moeten zeggen: het is een verloochening van eigen aard.

En wat poogden zij, die zoo met alle geweld assimileeren wilden, eigenlijk te bereiken? Waarom wilden zij geen Joden meer zijn?

Laten we eens rondom ons kijken. Er wonen in Nederland Hugenoten. Menschen wier voorouders in de zestiende eeuw tijdens godsdienstvervolgingen in Frankrijk naar Nederland kwamen en hier hun God op de wijze, zooals zij dat wenschten, ongestoord konden dienen. Velen van hen droegen Fransche of Waalsche namen. Zij veranderden deze niet. Zij zijn er zelfs trots op, dat zij van deze vervolgdgen afstammen.

In Amerika wonen zooals men weet, ongeveer driemaal zooveel Ieren of afstammelingen van Ieren, dan in Ierland zelf. Ze zijn er voor het overgrote deel lid van een groote Iersche vereeniging. Natuurlijk zijn ze ook Amerikanen geworden. Maar toch zijn ze óók Ieren gebleven. Hun Iersche namen hebben ze behouden en ze zijn min of meer trots op de eigenaardigheden, die men den Ier nu eenmaal toedicht of die hij werkelijk bezit. Zij voelen zich sterk verbonden met hun broeders en zusters op het groene eiland. En trots dragen zij hun Ierschap, ook al zijn ze evengoe-de Amerikanen als welke Amerikaan ook.

ELKE niet-wiskundige vergelijking bezit gewoonlijk wel een factor, die de vergelijking niet geheel doorvoerbaar, die haar min of meer ongelijksoortig maakt. En de situatie der Joden in de landen waar wij wonen is een andere, dan die der Ieren in de Vereenigde Staten of die der Hugenoten-afstammelingen in Nederland. Maar toch hebben alle drie wel een punt van overeenkomst. En dat punt van overeenkomst kan ieder lezer, naar eigen inzicht tot een heel

klein puntje of tot een dikke, zwarte vlek maken. Maar in elk geval is de overeenkomst wel zoo groot, dat ook voor Joden nergens een noodzakelijkheid tot assimilatie is aan te wijzen in den zin als het eens gepoogd werd. Trouwens nooit bestaat de noodzakelijkheid onoprecht te zijn. Door zijn eigen aard te verloochenen maakt men zich zelf ongelukkig. Hier zit de vloek reeds in de slechte daad zelf.

Misschien was de eenige verontschuldiging voor de assimilatiepogingen, dat, toen de emancipatie kwam, tevens de tijd van het rationalisme in de groeiperiode van zijn jeugd stond en de a-religieuze stemming in het kamp der intellectuelen veld begon te winnen, en... de Zionistische gedachte nog niet zoo gerijpt was, dat zij iets tot de Joden over de gansche wereld te zeggen had.

Maar nu is de belangstelling voor de Hebreeuwsche taal in ruimer kringen dan tot dusver gedacht werd, ontwaakt. En nu kan het Jodendom weer in ruimer kringen, van wetenschap tot doorleefd leven, tot een wezenlijk stuk van den Joodschen mensch worden. En dat is, juist nu, van niet te onderschatten beteekenis.

Want de Hebreeuwsche taal is, zoo heeft Bialik, de grootste dichter van het modern-Hebreeuwsch eens gezegd, „het geestelijk levenselement van het Jodendom; alles wat wij Joden aan geestelijke erfenis bezitten is neergelegd in Hebreeuwsche geschriften”.

Tot ruim een eeuw geleden hadden we een band met deze erfenis. Toen werd die band langzamerhand door zeer velen verbroken. Nu wordt hij door velen weer aangeknoopt.

DAT deze band weer aangeknoopt wordt is een bijdrage voor het Jodendom van de stelling, dat het Jodendom ondanks de zware tijden, waaronder het gebukt gaat, een gees-

Onderwijs voor Joodsche kinderen te Amsterdam

De Centrale Commissie voor het onderwijs aan Joodsche kinderen te Amsterdam deelt mede, dat eenige lagere scholen voor Joodsche kinderen te Amsterdam de volgende week worden geopend en spoedig daarna andere lagere scholen van verschillend karakter en een U. L. O.-school zullen volgen.

Wat de scholen voor het M. O. en V. H. O. te Amsterdam betreft, binnenkort kan de oprichting ook van deze soort scholen tegemoet worden gezien.

telijke hergeboorte ondergaat. Want in de landen der verstrooiing is Joodsche cultuur in de eerste en voornaamste plaats: Hebreeuwsch. Slechts Hebreeuwsch lezende kan men oog in oog zich zetten tegenover het cultuurmonument van het Jodendom, tegenover den bijbel.

„Ik waarschuw U ervoor”, schreef prof. Z. P. Chajes, de bekende in 1927 overleden opperrabbin van Weenen, eens aan de Joodsche jeugd van Weenen, „den bijbel uit vertalingen te willen leeren kennen. Een papieren muur staat tusschen het oorspronkelijke en de vertaling. Maar deze papieren muur is ondoordringbaarder dan menige stalen muur.”

„Onze oude wijzen zeggen” zoo liet hij érop volgen „op den dag, waarop de bijbel in het Grieksch vertaald werd, was er een zonsverduistering. Dat is een diepzinnig en waar woord. De vertaling in het Grieksch, de oudste vertaling, die de wereldgeschiedenis kent, is voor de in Alexandrië wonende Joden gemaakt, die niet meer in staat waren den bijbel in zijn oorspronkelijke taal te lezen. En voor Joden, die den bijbel in een vertaling moeten lezen is de zon inderdaad ondergegaan.”

Uit de bovenstaande regelen van prof. Chajes blijkt ook reeds, dat het leeren van de Hebreeuwsche taal nooit op zich zelf voldoende is, om weer deel te hebben aan de Joodsche cultuur, aan het Jodendom in zijn geheel. Het moet steeds zijn: middel tot het doel. En dit doel is en moet zijn: deel hebben aan, opgenomen worden in, de historische, culturele en religieuze traditie van het Joodsche volk.

H. H.

Emigratie

De Joodsche Raad, Afd. Ondersteuning en Maatschappelijk Werk, vestigt er nogmaals de aandacht op, dat zij, die willen emigreeren, zich daartoe moeten wenden tot het bureau: Lijnbaansgracht 366, ook al zijn zij nog niet in het bezit van een visum.

Centrale Commissie voor het Joodsche onderwijs

Het bureau van de Centrale Commissie voor het onderwijs aan Joodsche kinderen is met invang van heden gevestigd Tulpstraat 17, telef. 51111 en 52542.

Inlichtingen omtrent Onderwijszaken kunnen, liefst schriftelijk, aan dit adres verkregen worden.

De bijdragen voor den Joodschen Raad

Het Centrale Bureau van den Joodschen Raad, Afdeling Ondersteuning en Maatschappelijk Werk, Keizersgracht 756, dat dagelijks is geopend van 10 tot 12 uur en van 3 tot 5 uur, deelt hierbij mede, dat, ten einde verdraging in de behandeling te voorkomen, dringend wordt aangeraden, steeds het laatste aanslagbiljet in de Rijksbelastingen mede te brengen.

Personen, die bijdragen aan de plaatselijke afdeling te 's-Gravenhage, kunnen een grijze kaart ontlenen aan het kantoor der afdeling te 's-Gravenhage, Molenstraat 47. Het wordt aangeraden het bedrag mede te brengen. Het bedrag wordt gehouden Dinsdag-, Woensdag- en Vrijdagmiddag van 3—5 uur.

De dagen ter voorbereiding

(De Selichoth-dagen)

Bereid u voor, uw God tegemoet, Israël!

(Amos 4.12).

DIET woord van den profeet Amos, van den man, die ons in den aanvang van zijn boek wordt aangediend als één der herders van Tekow, van hem, die zich gedrongen voelde zijn tijdgenooten een getrouw spiegelbeeld hunner wandaden voor te houden en die in duidelijke taal den treurigen toestand teekende, die als gevolg van hun geestelijk verval ontstaan zal, dit woord bevat een les voor alle tijden. „Waarijck zoo zal Ik u doen; omdat Ik u doen zal”, aldus klinkt het uit zijn mond, „bereid u voor, uw God tegemoet, Israël!” Ga tot Hem, „Die de Schepper der bergen is, de Vormer van den wind, tot Hem, Die den mensch Zijn plannen bekend maakt, Die de duisternis in een helderen ochtend verandert, Die voortschrijdt op de hoogten der aarde, Wiens naam de Eeuwige Tsebaoth is.” Ga met uw bede tot Hem, doch

door

AKIBA FRANK

doe het niet, zonder u voorbereid te hebben, zonder eerst nauwgezet onderzocht te hebben of ge wel in de conditie zijt, die u recht geeft tot Hem te gaan, of ge wel uiterlijk en innerlijk voldoet aan de eischen, die aan een verschijnen voor den Hemelschen Vader gesteld mogen worden. „Wie mag den berg des Eeuwigen bestijgen en wie op Zijn heilige plaats staan? Die rein is van handen en zuiver van harte, die Mijn ziel niet op het ijdele richt en niet bedriegelijk zweert,” zoo luidt het in de 24ste psalm. Is het zich gereed maken niet een vanzelfsprekende plicht? Waagt iemand het de groote zaal, waarin de magistraat zetelt, tot wien hij met zijn verzoek wil gaan, te betreden, als hij niet te voren zijn uiterlijk goed in orde gebracht heeft, kan hij op de inwilliging van zijn dringende bede rekenen, als duidelijk blijkt, dat hij de regelen der etiquette niet weet in acht te nemen, dus zijn plichten niet vervult? Als wij tot den Heer van hemel en aarde gaan met ons vragen om Zijn hulp en bijstand, mag het zeker niet anders zijn.

„Bereid u voor, uw God tegemoet, Israël!” is ook de grondgedachte van het voorschrift, dat Mozes zijn volk geeft, als hij aan het einde van zijn voordracht is gekomen. Het oogeblik van zijn verscheiden is nabij, hij weet, dat kort na zijn dood Israël het Heilige Land zal binnen gaan. Dit groote historische moment wil hij dienstbaar gemaakt zien aan het geluk van zijn geestelijke kinderen. Niet

Uit de Sidra

Deuteronomium 29, vers 1-3: Mozes riep geheel Israël bijeen en zeide tot hen: „Gijzelve hebt gezien al wat God voor uw oogen in Egypte Phar'o, zijn dienaren en geheel zijn land heeft aangedaan, de groote beproevingsdaden, die uw oogen gezien hebben, die groote teekenen en wonderen. Maar God had u geen hart gegeven om op te letten, of oogen om te zien, of ooren om te hooren, tot nu toe.”

alleen als ze na het betreden van den geliefden grond in een plechtige samenkomst de „zegen en vloek” uitspreken, reeds te voren als ze de grens gaan overschrijden, moet hun op hun verantwoordelijkheid gewezen worden. Mozes spreekt tot het volk, zoo luidt het in de afdeeling dezer week: „Op den dag, waarop ge den Jordaan overtrekt naar het land, dat de Eeuwige Uw God U geeft, zult gij groote steenen oprichten en gij zult ze met kalk bestrijken. Gij zult op deze alle woorden van deze Leer schrijven bij uw overtrekken, opdat ge zult komen in het land, dat de Eeuwige uw God u geeft, een land, vloeiende van melk en honig, gelijk de Eeuwige, de God uwer vaderen, u toegezegd heeft.”

Inderdaad is het zoo geschied. Van de plaats, waar de priesters stonden, de dragers van de heilige arke, waarvoor de machtige stroom terugweek, om over de bedding een weg te banen voor Israël, liet Josua, Mozes' opvolger, steenen meenemen naar de overzijde. Waarom moest men deze vandaar mededragen, waren in Kenaän niet voldoende, om er een altaar op te richten?

Op deze laatste etappe moesten ze niet slechts dankbaar zijn, dat nu de moeizame, 40-jarige tocht geëindigd was, in deze laatste minuten vóór het betreden van het beloofde land, ook niet slechts weemoedig herdenken hen, die zij ginds moesten achterlaten en anderzijds ook niet in blijdschap juichen over de heerlijkheden, die hen aanstonds wachten, neen, ze moesten zware steenen dragen, om te toonen, dat ze zich bewust waren, dat God in de woestijn het juk der Thora op hun schouders had gelegd. Ze moesten nu als het ware (in werkelijkheid geschiedde dit later) de woorden der Leer op die steenen schrijven, ze moesten de wetten, die God hun door Zijn dienaar Mozes had gegeven, op dit moment aan hun geest laten voorbijgaan, omdat slechts door te leven naar de letter en den geest van die voorschriften, het land hun een rustige en veilige woonplaats zou bie-

den. Bij het verlaten van den Jordaan moesten ze goed voorbereid zijn, opdat voor hen Kenaän zou worden „een land, vloeiende van melk en honig.”

Nog ruim een week en wij staan ook voor een grens, een denkbeeldige weliswaar, de grens, die het heengaan jaar van het komende scheidt. Is het voldoende, dat we ons dankbaar toonen, dat de zware tocht, die het jaar 5701 ons liet maken, ten einde is? Is het genoeg, als we straks bij dezen mijlpaal stilstaan en tranen storten over hen, die we op deze reis moesten achterlaten en die we hoode missen? Als we dan, naar Joodsche plicht, Gode loven voor het goede, wat we ook in dit jaar van Hem ontvingen en voor wat de medemenschen ons boden in het saamhoorigheidsgevoel, dat ze aan den dag legden, kunnen we dan het komende tegemoet treden in de hoop, dat het zal blijken te zijn „vloeiende van melk en honig”? Neen, zeker niet. We staan immers niet sceptisch tegenover de uitspraak der oude wijzen, dat bij den aanvang van het jaar alle menschen kinderen aan den scherpen blik van den Hemelschen Rechter voorbijgaan en Die dan beslist over elk lot in de nieuwe periode. Voor ons geldt dus het woord van Amos: bereid u voor, uw God tegemoet, Israël! De bazuintonen in deze Eloelmaand roepen reeds eenigen tijd ons op tot zelfonderzoek en de komende Selichoth-dagen doen dit in sterkere mate. Door het lezen van de boetegebeden, het beroep doen op de eigenschappen van liefde en genade van het Opperwezen, het uitspreken der belijdenissen, het vasten, het bezoeken van graven, zullen we den weg naar Tesjoewa (ommekeer) vinden en ons zop reinigen van het kwaad en ons gereed maken voor Hem te kunnen staan op den dag des gericht. Door intenser plichtsvervulling, grotere offervaardigheid, ijveriger bestudeering der Thora, zullen we ons voorbereiden op het verschijnen voor Hem, Die de Rechter der geheele aarde is. Moge Hij verhooren onze bede en ons leven en genade verleen.

„Rechter der geheele aarde!... Wil toch Uw arme volk leven en genade schenken!”

De Choepa (v)

(Joodsche huwelijksluiting)

HET moment, waar bruid en bruidegom zoo lang naar verlangd hebben is eindelijk aangebroken: de kiddoesjen is ten einde, nu is de tijd van de choepa — Joodsche huwelijksluiting — daar. Nu zullen zij werkelijk man en vrouw zijn. De plechtigheid is zeer eenvoudig, zooals wij al eens eerder hebben gezegd. De man voert zijn vrouw onder den trouwhemel en het huwelijk is voltrokken. Opnieuw is er nu, en nu eerst recht, reden tot feestvieren. Wijn wordt er gedronken en een aantal schoone lofzeggingen op de fraaiste wijze gezongen. Want dit is het hoogste moment in het menschelijke leven, het heiligste mischien.

Die lofzeggingen, die er nu worden uitgesproken zijn met die over den wijn mede, een zevental. De „sjeva berachoth” heeten zij. Hier zijn zij: „Gezegend Gij God, Die alles te Zijner eere schiept”.

„Gezegend Gij God, de Schepper des menschen”.

„Gezegend Gij God, Welke den mensch heeft geschapen naar Zijn

beeld, naar Zijn geestelijke gelijkenis en uit hem een voortbouw in eeuwigheid heeft doen voortkomen”.

„Verheuge en verblijde zich de kinderlooze vrouw (Tsion), door de hereeniging van haar kinderen met haar, gezegend Gij God, Die Tsion verheugt met haar zonen”.

„Verheug ook deze gelieven, zooals Gij Uw schepselen vreugde hebt leeren kennen in het Paradijs, gezegend Gij God, Die bruid en bruidegom verheugt”.

„Gezegend Gij God, Die geschapen heeft vreugde en blijdschap, bruidegom en bruid, juichen, jubel, liefde en broederschap, vrede en vriendschap. Moge spoedig gehoord worden in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem stem van vreugde en stem van blijdschap, stem van bruidegoms en stem van bruiden¹⁾ het geluid van het jubelen van bruidegoms uit hun bruidstent en van jongelingen van hun feestmaal, gezegend Gij God, Die den bruidegom met de bruid vreugde schenkt”.

In deze lofzeggingen overheerschen nu drie gedachten:

1. De heilichheid van de schepping van den mensch, en zijn levensdoel, dat is de wereld te blijven voortbouwen door het voortbrengen en opvoeden van kinderen.

2. De vreugde van bruid en brui-

Uit de Haftara

Jesaja 60, vers 20:

Uw zon zal niet meer ondergaan, uw maan zich niet meer terugtrekken. Want God zal zijn tot een eeuwig licht en de dagen van uw rouw zullen ten einde zijn.

Bij de Sidra

Bij Deuteronomium 26, vers 16:

„Heden gebiedt de Heer, uw God, u al deze wetten en de rechtsvoorschriften uit te voeren; ge moet ze nauwkeurig uitvoeren, met geheel uw hart en geheel uw ziel”.

Bij het woord voor „nauwkeurig” zeggen onze Wijzen: dit wijst op de plicht van bestudeering der wet. En inderdaad: zonder zulk een studie zal nauwkeurige vervulling der geboden niet licht mogelijk zijn; dit is juist de reden, waarom Thora-studie zoo belangrijk is. Maar aan den anderen kant — zoo zeggen onze Wijzen verder — mag men niet vergeten, dat een leeren, dat alleen „leeren” blijft en niet in „doen” overgaat, zijn doel volkomen gemist heeft.

Zodoende kan Rabbi Simon ben Chalafta zeggen: Wie Thora leert en het geleerde niet in practijk brengt, verdient zwaarder straf, dan wie in het geheel niet geleerd heeft. Men kan dit vergelijken met een koning, die twee pachters aanstelde op zijn landgoederen. De eerste plantte boomen en hakte ze weer om; de tweede plantte in het geheel niet. Zal de koning niet op den eerste méér vertoorn zijn?

Bij Deuteronomium 28, vers 6: „Gezegend zult ge zijn bij uw komen, gezegend zult ge zijn bij uw gaan”: onze Wijzen zeggen: bij uw komen op de wereld, bij uw heengaan uit de wereld.

degom met het bereiken van dezen dag, die echter getemperd en beperkt wordt door

3. Het nationale leed, van de verwoesting van ons zelfstandig bestaan, belichaamd in Tsion, dat treurend ter neer zit als een moeder die haar kinderen verloren heeft.

Deze laatste gedachte kan nooit blijven bij iedere vreugde. Het is al duizenden jaren geleden, dat wij „aan Babels stroom” de gelofte aflegden: „Wanneer ik U zou vergeten, Jeruzalem, mijn rechterhand moge verlammen; mijn tong aan het verhemelte vastkleven, als ik niet om U denk, als ik Jeruzalem niet plaats bovenaan bij iedere vreugde...” (Psalm 137). Dat is dan ook de reden, dat er een voorwerp wordt gebroken bij de choepa, als „herinnering aan de verwoesting”.

En nu is het huwelijk voltrokken. Maar juist is het, om hierna dadelijk, zonder eerst tot iets anders over te gaan, bruid en bruidegom eenigen tijd ongestoord alleen te laten. Want eerst in dit alleen zijn, in de eenheid die door anderen niet gestoord wordt, is volgens sommigen de choepa eerst volledig. Dit mooie gebruik van „jichood” houde men in eere!

¹⁾ Dit gedeelte wordt door het publiek meegezongen.

Wegenaanleg in Erets

Het vervoermiddel: de autobus

De autostrada Haifa-Tel Aviv

De autobus neemt in Erets Jisraël bij het verkeer tusschen de diverse, over het geheele land verspreide, nederzettingen, tusschen de nederzettingen en de steden, en tusschen de drie groote steden — Tel Aviv, Jeruzalem en Haifa — in normale tijden een groote plaats in.

De Jisjoew reist per autobus. Het is niet „kedaaj” krijgt men ten antwoord, als men vraagt waarom men per autobus reist en niet per trein. „Kedaaj” en daarmee is de kous afgebred. Met „kedaaj” bedoelt de Palestijnsche Jood: „men-doet-het-niet.”

Het geheele land is met een net van autobustlijnen overdekt. De autobus-stations, die in de centra van Jeruzalem, Tel Aviv en Haifa zijn en het kruispunt van autobussen, dat de benedenstad van Tiberias bezit, zijn veel en veel drukker dan de spoorweg-stations in deze plaatsen.

De autobusondernemingen zijn meestal, evenals in de stad, coöperatieve ondernemingen, waarin de chauffeurs zelf een groote mate van zeggingskracht hebben en meestal ook voor een niet onbelangrijk bedrag geïnteresseerd zijn.

Een Palestijnsche autobus, die de Emeklijn berijdt of de verbinding tusschen Tel Aviv en Haifa of tusschen Jeruzalem en Tel Aviv onderhoudt of van Tiberias dwars door het schoone Galil jakkert, is meestal zwaar beladen. Niet alleen van binnen, waar heel wat passagiers wegens de geweldige drukte gewoonlijk moeten staan, maar ook van buiten. Speciale trappen maken het op de stations en de haltes gemakkelijk, de bagage, soms vervaarlijk hoog, bovenop het dak van den wagen deskundig te stapelen.

De geheele week rijden de autobussen regelmatig over de wegen, slechts op Sjabbat ligt het Joodsche autobus-verkeer stil. Een merkwaardigen indruk maakt het op ieder, die voor het eerst in een Joodsche autobus stapt, dat hij daar op een plaats, waar natuurlijk ook de normale bordjes omtrent het rooken en spuwen hangen, ook een bordje ziet, waar-

op de mededeeling, dat de dienst eindigt bij het begin van den Sjabbat, zoo-en-zoo laat en weer wordt voortgezet na het einde van den Sjabbat, zoo-en-zoo laat, waarbij dan nog vaak de... afdeeling (Sidra) van de week vermeld is. De uren wijzigen natuurlijk elke week.

Een druk en goed functioneerend autobusnet moet, zooals vanzelf spreekt, de beschikking hebben over een uitstekend wegnnet. En wat men op dit gebied in een betrekkelijk korte spanne tijds bereikt heeft, is werkelijk meer dan de moeite waard. Daarbij moge men bedenken, dat men in Erets, op den veelal rotsachtigen bodem, met moeilijkheden te kampen heeft, waar men in een vlak land geen notie van heeft.

Een enkel voorbeeld. Op een der zuidelijke uitloopers van den Karmel,

trots is, is de nieuwe weg van Haifa naar Tel Aviv, een weg, ruim 120 kilometer lang. Deze weg, die, al ging het in stukjes en beetjes, toch betrekkelijk snel gebouwd werd en die toevallig ook nu niet door een terrein met rotsachtige oneffenheden liep, werd ruim twee jaar geleden geheel voltooid. Hij was eigenlijk een gevolg van de Arabische onlusten, een aantal jaren geleden. De klassieke weg van Haifa naar Tel Aviv of Jaffa eigenlijk, leidde voor een zeer belangrijk deel door zuiver Arabisch gebied. Men moest door Tulkarm, de voor honderd procent Arabische stad en van Tulkarm naar het zuiden, tot men ter hoogte van Tel Aviv kwam, reed men bijna uitsluitend langs Arabische dorpen.

De Sjaronvlakte met de vele Joodsche kolonies lag ten westen van dezen verkeersweg. En dus begon men met het aanleggen van een breeden betonweg, speciaal geschikt voor snelverkeer midden door de Sjaronvlakte. Het is 'n prachtige weg geworden, die van buitengewoon economisch belang werd voor al de kwoetsot en mosjeweewedien, die daar in de Sjaronvlakte, in de omgeving van de kust en aan den rand van het gebied van Sjomron liggen. Chedera werd nu een belangrijke pleisterplaats voor autobussen en kreeg eindelijk een snelle

Een kromming in een weg op den Scopusberg bij Jeruzalem

onder Benamina de spoorwegkruising meerekenen — slechts enkel spoor en een niet druk bereden traject, zooals alle spoorwegtrajecten in Erets — die... onbewaakt is...

Met opzet heb ik enkele namen hier genoemd om u een indruk te geven door welk een intensief gekoloniseerd gedeelte van de Sjaronvlakte deze weg voert. Bij Givat Hasjelosja buigt de weg naar het westen en via Herzlia bereikt men dan Tel Aviv, waar het drukke autobusstation in 't hartje van de stad ligt. Met een autobus of met een taxi — ook taxilijnen vertrekken schier om het half uur in normale tijden van Haifa en Tel Aviv — is deze 120 kilometer lange weg gewoonlijk een kwestie van twee uur of anderhalf uur, een spanne tijds, waarin men een der opwekkendste gedeelten van het land kan zien. De pardessiem, de vruchtbare akkers en gele graanvelden rijen zich hier schier ononderbroken aaneen, hier en daar even onderbroken door een veld met steenen en een Arabische behuizinge en regelmatig afgewisseld met de vriendelijke huisjes der nederzettingen en de slanke silhouetten der uitkijktorens.

Een stuk van een hoofdverkeersweg bij Jericho (Teekeningen Goldsteen)

op een met steenen bezaaiden bergrug, werd bijkans twee jaar geleden een weg van 4 kilometer lengte uitgehouwen, die de nieuwe nederzetting Jaärot Hakarmel met de Middellandsche zeekust bij Atlith verbindt. De weg moest met behulp van electrische stoothamers en dynamiet uit de rotsen „genomen” worden. Op plaatsen, waar in den regentijd bergbekken naar beneden stortten, werden kleine bruggen gebouwd. Vijf en twintig leden van de kwoetsa Jaärot Hakarmel waren circa zes maanden met dit wel zeer zware werk bezig... En de mensen, die dit werk verrichtten, waren geen bergwerkers of wegenbouwers van professie, erin getraind dezen harden arbeid dag in dag uit te verrichten. Zoo zijn de meeste wegen in Erets verzezen.

De meeste kwoetsot bouwden hun eigen verbindingswegen naar de groote, intercommunale moderne autostrada's. Zeker, autostrada's heeft Erets ook. Het zijn er maar een paar en ze hebben ook niet de geweldige breedte, waarop vier auto's elkaar gemakkelijk kunnen passeeren, maar ze zijn er, de tientallen kilometers lange betonwegen.

De groote weg, waarop de Jisjoew

en veelvuldige verbinding met de groote steden en tevens werd de reis van Haifa naar Tel Aviv aanmerkelijk verkort, terwijl een tocht naar „de stad” voor de plattelanners niet meer zulke bezwaren had.

Van Haifa af gaat de weg vlak langs de Middellandsche zee — alleen een smalle strook land met den spoor-dijk ligt er nog tusschen — door Atlith. Dan buigt hij iets naar binnen; een goede vijftien kilometer verder gaat de weg door Zichron Jaäkow, dan volgt de P.I.C.A.-nederzetting Benamina. Even voorbij Benamina begint het gedeelte, dat het laatste voltooid is en dat via Gan Sjemoeël tot Chedera loopt. De weg gaat dan loodrecht naar het zuiden langs Givat Tsion, Givat Chajiem, Een Choreesj een paar kilometer ten oosten, langs Ma'abarot, Misjmar Hasjaron, Kefar Jedidja. Eenige kilometers ten zuiden hiervan wordt de weg door een weg van Tulkarm naar Netanja aan de kust, gekruist. Dit is eigenlijk de eenige belangrijke kruising in dezen langen weg, of men moet nog even

Wie, WAT. Waar?

Hier komen ze weer de vijf vragen, waarmee u uw algemeene Joodsche kennis kunt testen. De juiste antwoorden vindt u weer op een der volgende pagina's.

1. Wat beteekent de afskorting „Tenach”?
2. Wie was Sabbattai Tsewi?
3. Wat is de Kisjon?
4. Noem minstens vijf beroemde, nog levende, Joodsche pianisten?
5. Waar ligt Beth-Sjean en de vlakte van dien naam?

H. H.

De eerste proeve

Uit het Hebreeuwsch van Ben Eliezer

VAN den tijd af, dat Eloel begint te naderen en het bazuïngeluid na het ochtendgebed in de synagoge de dorpsbewoners aankondigt, dat de ontzagwekkende dagen dichterbij komen, wordt in den winkelier Tsalel een verlangen wakker, dat moeilijk is te onderdrukken: een verlangen om zoowel luid als zacht, thuis en op straat, alleen en bij vrienden, melodieën ten gehoor te brengen van de gebeden van Rosj Hasjana en Jom Hakkiepoeriem (de Nieuwjaarsdagen en de Grootte Verzoendag), melodieën, die het oor streelen en het hart ontroeren.

Eén van de vele voortreffelijke eigenschappen, waardoor Tsalel zich onderscheidt, is deze, dat hij een aangenaam geluid bezit en een deskundige in melodieën is. Wel genieten de meeste dorpsbewoners veel van een gazzen (voorzanger) met aangename wijsjes, maar zij allen volstaan met uitroepen van bewondering: „mooi”, „prachtig”, „wonderlijk”. Tsalel is anders. Hij drukt zijn mening over den gazzen uit als iemand, die verstand heeft van muziek. Evenals hij ten aanhoore van de Joden, die de synagoge verlaten, nadat ze volop genoten hebben van het gebed van een voorbijreizenden gazzen, zijn woorden van critiek laat hooren over: „de hoogste noten” en „de laagste noten” en in het bijzonder als hij uit zijn mond de vreemde woorden laat komen: „coloratuur” of „recitatie”, dan beginnen de luisteraars ontzag te krijgen voor iemand, voor wien de wegen der muziek zoo helder zijn.

Slechts één wezen in het dorp staat met een minachting, welke aan vijandschap grenst, tegenover Tsalel's begaafdheid voor muziek. De intelligente lezers zullen dadelijk begrijpen, dat dat de vrouw van Tsalel is.

Wanneer iemand in haar bijzijn de aangename stem van haar man prijst of zijn groot inzicht in gazoet, antwoordt zij kwaad: „Ik zou er meer aan hebben, als hij in plaats daarvan geschikt zou zijn om mij te helpen in den winkel en mij mijn zware broodwinning een beetje lichter zou maken.”

En als Tsalel in de dagen van Eloel allerlei melodieën begint te kweelen, en zeker als hij luide zingt als zijn vrouw geheel opgaat in de berekeningen van de huiselijke benoedigheden of winkelsaken, dan wordt ze kwaad en giet haar verbittering

over den „kraaienden haan” uit, die denkt, dat iedereen zijn gekukeluku mooi vindt.

Tsalel luistert naar deze uitvalen zonder te antwoorden, omdat hij in zijn hart een zeker minderwaardigheidsgevoel heeft, omdat zijn vrouw hem onderhoudt en daarom heeft hij niet de durf en de moed om zijn eer, zoo diep gedaald in de oogen van zijn vrouw, te verdedigen. Meestal verlaat hij in dat geval het huis met een beledigd zwijgen en gaat het dorp uit en daar in de wijde ruimten der velden, waar geen man of vrouw is, geeft hij zijn stem de vrijheid. En daar in de vrije natuur laat hij al zijn tonen hooren: de hoogste en de laagste.

Tsalel droeg een machtig verlangen in zich om op Rosj Hasjana voor te gaan in het gebed, tenminste in het ochtendgebed. Zeker weet hij, dat hij alle hoorders versteld zou doen staan

Het verhaal van den man, die zoo graag op Rosj Hasjana als gazzen dienst wilde doen

en na afloop van het feest zou de gabbe (kerkvoogd) bij hem thuis komen om hem dank te zeggen namens de gemeente, die zoo van zijn gezang genoten had. Dan zou Tsalel's vrouw wel de betekenis van haar man inzien en begrijpen, dat hij niet de eerste de beste was.

Als hij op zijn plaats in de kleine synagoge staat te bidden, kan hij zich er niet van weerhouden den gazzen te helpen door het zingen van geijekte wijsjes of zijn afwijken van den traditioneelen ritus te verbeteren. Op dat oogenblik denkt hij bij zichzelf: „Als ze mij daar lieten staan, dan...”

Maar dat was slechts een droom, die niet vatbaar was voor verwezenlijking. Vaak genoeg probeerde Tsalel erop te zinspelen tegenover den gabbe, dat de gazzen Ezriël reeds oud en zijn stem heesch was en dat het wel tijd werd een ander in zijn plaats te nemen...

„Onmogelijk,” antwoordde de gabbe dan verschrikt. „Rabbi Ezriël heeft recht op het ochtendgebed van Rosj Hasjana, al meer dan vijftig jaar. Hoe kan men hem dat ontnemen?”

„De gemeente is niet gesteld op dezen voorzanger.”

„Wie heeft u dat gezegd,” zegt de gabbe kwaad. „Komen de Joden dan op Rosj Hasjana naar sjoel om een wijsje te hooren of om te bidden? Inderdaad, de stem van Rabbi Ezriël is een beetje heesch, maar het is een vrome Jood en daarop komt het aan bij iemand, die voorgaat in het gebed.”

Er ligt Tsalel wel iets op den tong, want hij begrijpt de zinspeling van den gabbe wel, maar hij durft niet in discussie te treden met den ouden gabbe, één van de voornaamsten uit het dorp.

Deze vreest blijkbaar, omdat Tsalel's voorhoofd betreft, dat hij gekrenkt is door de opmerking en daarom lacht hij hem vriendelijk toe en klopt hem op den schouder en zegt: „Jij wilt zelf voorgaan in het gebed. Ja, ja, ik weet, dat bij vele menschen zoo'n slechte neiging bestaat... maar

wacht een oogenblikje, jouw tijd komt ook... Voorloopig heb je in je bijgeknipten baard nog niet één zilveren haar... Bereid je ondertusschen maar goed voor... Je weet toch immers wel, dat het voor een gazzen niet voldoende is, dat zijn stem aangenaam is, maar ook zijn levenswijze moet goed zijn en zijn baard vol... Begrijp je, Tsalel?”

Tsalel's beweringen zijn verstomd en met zijn geestesoog ziet hij, dat de in zijn hart verborgen wensch, om dienst te mogen doen, nog ver van verwezenlijking is en wie weet, wanneer hij dien grooten dag zal beleven, waarnaar zijn ziel zoo smacht.

OP één van de laatste dagen van Eloel ontmoette de gabbe Tsalel op straat, hield hem staande en zeide tot hem: „Goed, dat ik je ontmoet; je hebt zeker al gehoord, dat Rabbi Ezriël ziek te bed ligt en het niet zeker is of hij van het jaar dienst kan doen. Wat dacht je ervan, kun jij in dit noodgeval hem vervangen?”

Toen hij dat hoorde, smolt Tsalel's hart weg. Nu hij er het minst op verdacht was, overviel hem de tijding en deed hem innerlijk juichen. Maar hij onderdrukte zijn vreugde, zette een onverschillig gezicht en antwoordde: „Er resten nog maar enkele dagen voor Rosj Hasjana, ik heb mij niet voorbereid.”

„Houd op,” onderbrak hem de gabbe, „ik geloof, dat alle melodieën van Rosj Hasjana je in den mond bestorven liggen. Je hebt toch immers allang verlangd naar het gazzanoet? Nietwaar?”

„Natuurlijk,” stemde Tsalel in, vergeefs pogende zijn blijdschap niet te laten merken.

Hij nam vlug afscheid van den gabbe en rende naar huis, om de vreugdevolle tijding aan zijn vrouw mee te deelen, opdat zij zou zien en weten, in welk aanzien haar man stond.

Maar zij nam de tijding op haar gewone wijze op met een kwaad gezicht en haar stereotiepe antwoord: „Als je één roebel thuis had gebracht voor het feest, was mijn vreugde groter geweest...”

Nu waagt Tsalel het met zijn vrouw in discussie te treden:

„Geloof je dan werkelijk, dat de heele wereld steunt op geld? Is het geen groot genot voor een mensch, als iedereen prijst, roemt en looft zijn talent in het zingen, bijvoorbeeld?”

De vrouw kijkt haar man met diepe minachting aan en zegt geen woord terug, alsof hij geen antwoord waardig is. En Tsalel gaat de straat op en ieder, die hem ontmoet hoort hem opzettelijk achteloos zeggen:

„De gabbe is bij mij gekomen en zei, dat ik absoluut dit jaar sjachariet moest ooren (in het ochtendgebed moest voorgaan) in plaats van Rabbi Ezriël, die ziek geworden is. Ik kon niet weigeren...”

ALS Rosj Hasjana de geboortedag is voor alle schepselen ter wereld, dan zou het voor Tsalel, die voor het eerst op dezen dag der herinnering dienst deed, zeventvoudig zijn levenslot bepalen.

Misschien was het dit bewustzijn, dat reeds woelde in zijn binnenste, voordat hij met knikkende knieën tot het „amoed” (de plaats van den voorzanger) naderde, dat hem alle kracht ontnam en het ongeluk over hem bracht.

De stilte, die ontstond in sjoel, toen Tsalel voor de arke ging staan, de vele oogen, die op hem gericht waren, de ooren, die als trechters luisterden naar het geluid van den gazzen, stortten vrees en angst over hem uit, zoo-

Cursussen voor Montessori-leerkrachten

Half September zal een cursus geopend worden voor Joodsche a.s. leerkrachten bij het voorbereidend en lager Montessori-onderwijs.

Het aantal Joodsche kinderen, dat Montessoriescholen bezoekt is zoo groot, dat er in Amsterdam enkele Joodsche voorbereidende en lagere Montessori-scholen zullen worden ingericht. In verband hiermede komt er behoefte aan Joodsche Montessori-leerkrachten, niet alleen in Amsterdam, maar ook elders in het land.

Genoemde opleiding geeft cursisten inzicht in de beginselen der Montessori-methode, waarvoor naast paedagogische, ook biologische en psychologische ontwikkeling gegeven wordt.

De praktische toepassing wordt in Montessori-scholen gegeven, waar de cursisten ervaren welke eischen er gesteld worden aan de omgeving en aan het werk met het ontwikkelingsmateriaal. Daarnaast krijgen de cursisten gelegenheid zich door handenarbeid, muzikale ontwikkeling en voordracht bekwaam te maken voor de taak, die haar wacht.

Wie over opleiding en vooruitzichten nadere inlichtingen wensch, ver voege zich des Woensdags tusschen 10 en 11 uur, of des Vrijdags tusschen 3 en 4 uur Michelangelostr. 53, Amsterdam-Z.

dat hij nauwelijks zijn mond kon openen. En toen hij met veel inspanning weer meester werd over zichzelf, kwam uit zijn mond het woord: „Hamelech” (de Koning) zoo gebroken en schreeuwerig, dat het de toehoorders met ontzetting vervulde.

En dit begin was de oorzaak van alle verdere mislukkingen. Tsalel scheen wel de traditioneele melodie geheel en al vergeten te zijn en vergiste zich herhaaldelijk; de gebeden verlieten haastig zijn mond, de melodieën was hij volkomen kwijt, en hij voelde zichzelf zoo ongelukkig, zoo bedreefd, zoo terneergeslagen als iemand, die in grooten nood gekomen is en nu schichtig naar alle kanten uitkijkt om te ontkomen.

Eindelijk was het ochtendgebed afgelopen. Tsalel verliet de „amoed” en ging met haastige schreden naar zijn plaats, veegde met een zakdoek het zweet, dat zijn gelaat bedekte, af, en sloeg de oogen neer, om niet de menschen, die hem in zijn val gezien hadden, te moeten aankijken. Maar zijn ooren vingen nog net de woorden op van den gabbe, die tot zijn buurlieden zeide: „Hoe kon ik het weten? Hij zei van zichzelf, dat hij het kon... Ik heb me in een mensch vergist. Hij is heelemaal geen „baal tefilla” (een gazzen), die begrijpt wat hij zegt)... Misschien kan hij Vrijdagavond thuis mooi „zemiroet” (gezangen) zingen maar gazzen zijn...”

En toen hij na den dienst thuis kwam, begroette zijn vrouw hem met een standje, waarin het leedvermaak te merken was, en zeide, dat ze haar in de vrouwensjoel gevraagd hadden, waarom haar man iets op zich genomen had, wat hij niet aankon. En haar strafrede besloot zij met den steek: „Tot nu toe wist ik alleen, dat ik een nietsnut van een man had, thans weten het alle dorpsbewoners”.

Tsalel luisterde en zweeg. Inderdaad, wat betekent zoo'n steek van een vrouw voor een man op het oogenblik, dat hij in de diepste ellende gedompeld is, omdat zijn eer hem ontvallen is?!

(Vertaling J. MELKMAN)

De voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam deelen mede, dat zij op werkdagen tusschen 10 en 6 uur in het algemeen te bereiken zijn op de navolgende adressen:

A. Asscher, Tolstraat 127, telefoon 91311.

Prof. dr. D. Cohen: 's morgens Tolstraat 127, telefoon 91311, 's middags Tulpstraat 17, telefoon 51111.

Zij verzoeken vriendelijk, hen op die tijden niet aan hun particuliere adres te telefoneren of te bezoeken.

Cuba: doorgangsland voor Joodsche emigranten

ISLA la mas hermosa que ojos hayan visto, het schoonste eiland, dat oogen ooit zagen, zoo schreef de ontdekker van Amerika in zijn dagboek, toen hij voor het eerst het Noordelijk deel van de Groote Antillen betrad. Cuba is niet alleen het schoonste, maar ook het grootste eiland der Antillen. De economische en culturele bloeiperiode gaf het den naam van „Reyna de las Antillas”, Koningin der Antillen.

De grootte bedraagt 114.524 km², waarbij rekening is gehouden met de ± 1300 kleine eilanden en eilandjes, die bij Cuba behooren. Het eiland Cuba zelf is 1150 km lang en 40 tot 60 km breed. In het westen ligt Cap Maysi en in het oosten Cap San Antonio als afsluiting. De kust is zeer rijk aan inhammen en heeft daardoor een zeer groot aantal natuurlijke havens. In het westen verheft zich een bergland op welks hellingen de beste tabak van het eiland groeit. Van het westen naar het midden verloopt dit gebergte tot een heuvelachtig plateau, waarop de provincie Havana met de gelijknamige hoofdstad ligt. Het centrale deel van het eiland telt vele boerenbedrijven en suikerplantages. Naar het oosten stijgt het niveau weer tot een zeer boschrijk gebergte, de Sierra Maestre, welks toppen tot 2500 m reiken. Het gebergte helt gelijkmatig af naar de noordkust — hier liggen de vele plantages en fruitkweekerijen — en stijgt naar de zuidkust. Romantische dalen, watervallen, druipsteengrotten e.d. bieden hier veel gelegenheid voor vreemdelingenverkeer.

Zelfstandige staat

Cuba is sinds 1922 een zelfstandige staat, waarvan het aantal inwoners in 1938 op ruim 4 miljoen geschat werd, waaronder ± 350.000 vreemdelingen. De bevolking bestaat hoofdzakelijk uit nakomelingen der Spaansche kolonisten en uit emigranten: de groote meerderheid — ruim 3 miljoen — behoort tot het blanke ras. Sinds den slaventijd leven op Cuba ook een groot aantal negers en mulatten, die nu hoofdzakelijk langs de kust en in eenige oostelijke provincies wonen.

De bevolking van de hoofdstad Havana met ± 550.000 inwoners is wel zeer gemengd. Hier leven een niet onbelangrijk aantal Amerikanen, Spanjaarden, bewoners van Midden-Europese staten, Joden, Chinezen e.d. In het seizoen (December—April) is het aantal toeristen zeer groot; in 1938 b.v. ruim 150.000. In Havana zijn de belangrijkste industrieën van Cuba gevestigd, terwijl de haven de grootste en drukste van het eiland is.

De in het oosten gelegen hoofdstad van de provincie Oriente, Santiago de Cuba telt ruim 100.000 inwoners en was gedurende langen tijd de hoofdstad van het eiland. Santiago beschikt over een prachtige natuurlijke haven. Camagney, de hoofdstad van de gelijknamige provincie, ligt in het binnenland, omgeven door groote veeboerderijen en groot-landbouwbedrijven; het heeft ongeveer 130.000 inwoners en gaat door voor de schitterendste stad van geheel Cuba.

Het klimaat

Het klimaat van Cuba is tropisch, met een gemiddelde temperatuur van 25° C, maar wordt voor Europeanen als zeer goed verdraagbaar be-

schouwd. De vanuit Noord-Amerika overwaaiende „Nortes” (noordenwinden) brengen veelal een sterke afkoeling met zich mede.

De gemiddelde temperatuur in Juli is 28° C, in Januari 22.2° C. Met de groote warmte — vooral in den regentijd van Mei tot November — treedt een groote vochtigheid van de lucht op, terwijl de lucht sterk electrisch geladen is. De regenarme periode valt in den winter van December tot April. Het winterklimaat is zeer aangenaam en vooral de oorzaak ervan, dat Cuba in deze maanden een geliefkoosde vakantieplaats van vele Noord-Amerikanen is. Deze periode is dan ook voor emigranten de beste om in Cuba aan te komen.

Vroeger Spaansche kolonie

Cuba was vanaf de ontdekking door Spanjaarden tot het laatst der 19e eeuw een Spaansche kolonie. In 1898 verklaarde Cuba zich onafhankelijk en maakte zich toen geheel los van Spanje. De Vereenigde Staten van Noord-Amerika steunden Cuba in dezen strijd met militaire en andere hulp. De jonge republiek Cuba werd tot 1902 en van 1906—1909 door de Vereenigde Staten bestuurd. Ook nu nog is Cuba economisch zeer van

Gezien de beteekenis, die Cuba op het oogenblik als doorgangsland voor Joodsche emigranten heeft, nemen wij aan, dat onderstaande mededeelingen — gedeeltelijk ontleend aan het „Jüdisches Nachrichtenblatt, Berlin” van 1 Aug. j.l. — onze lezers belang zullen inboezemen.

Noord-Amerika afhankelijk en is het een marine-steunpunt van de Vereenigde Staten.

Op grond van de Grondwet van 1935 wordt de wetgevende macht uitgeoefend door het Huis van Afgevaardigden en den Senaat. Het Huis van Afgevaardigden bestaat uit 118 voor vier jaren gekozen leden, de Senaat uit voor acht jaren gekozen leden (voor elke provincie zeven). De president van de republiek Cuba wordt telkens voor vier jaren gekozen.

Artikel 24 van het Burgerlijk Wetboek van Cuba garandeert vreemdelingen gelijke rechtsbescherming voor eigendom en andere rechtsbelangen als Cubaansche burgers. Alle godsdiensten zijn gelijkberechtigd; weliswaar is de Roomsche-Katholieke Kerk verre in de meerderheid, maar van een Staatskerk is geen sprake.

De voertaal op Cuba is Spaansch, maar Engelsch wordt bijna overal — vooral in Havana — verstaan en gesproken.

Tropische gewassen

De uit aanslibbingen gevormde grond, de tropische warmte en de vochtige lucht bieden samen een geschikt grondslag voor het verbouwen van tropische gewassen. Hoewel deze gunstige groeiomstandigheden den verbouw van verschillende producten toelaten, hebben de Cubaansche cultuureverbouwers zich slechts tot enkele producten beperkt,

waarvan één het geheele economische leven van het eiland beheerscht: suiker. Bovendien zijn de volgende producten van beteekenis: tabak, koffie, zuidvruchten en henequen (een vezelplant).

Cuba neemt op de lijst der suikerrietproductielanden de tweede plaats in. Ongeveer 16% der wereldproductie komt uit Cuba. De voorwaarden voor den suikerrietverbouw zijn zeer gunstig, de productiekosten zijn laag, de technische voorzieningen in de 150 suikerraffinaderijen zijn van de allerbeste kwaliteit. De voornaamste provincies van den suikerverbouw zijn Oriente, Camagney, Santa Clara en Matanzas. De totale oppervlakte van den met suikerriet beplanten grond is ruim 1.500.000 acres, de plantages omvatten elk tusschen 600 en 3000 acres. De suiker, melasse en siroop vormen 82% van den Cubaanschen export, waarvan weer 80% voor de Vereenigde Staten bestemd is.

De Cubaansche tabak, hoofdzakelijk in den vorm van Havanasigaren, geniet een zeer goede reputatie. De bekendste soort Vuelta Abajo geniet een zeer bijzondere roep en groeit in het westen van Cuba en wordt vooral in de inlandsche fabrieken bewerkt, de rest is export vooral naar de Vereenigde Staten. Drooge jaren verminderen den oogst belangrijk, zijn echter van grooten en goeden invloed op de kwaliteit. Jaarlijks worden ± 25.000.000 sigaren geëxporteerd. De met tabak beplante oppervlakte is ruim 400.000 H.A.

Hygiënische maatregelen

De verregaande hygiënische maatregelen hebben Cuba tot een van de gezondste landen ter wereld gemaakt. Het jaarlijksche sterftecijfer is slechts 12.3 pro mille. In enkele provincies is echter de malaria nog niet geheel en al verdwenen en het wordt ook aangeraden zich tegen typhus te laten inenten. In het bijzonder moet men denken aan het drinkwater, dat men tot zich neemt. Het is voorts aan te bevelen om in levenshouding zich te richten naar die vreemdelingen, die gedurende langen tijd reeds in Cuba gevestigd zijn.

De kleding in Cuba heeft zich gericht naar het tropische klimaat. Linnen, palm-beach, katoen, zijde zijn de meest gebruikelijke heerenstoffen, waarvan wit, zoowel voor dag als avondkleding de gebruikelijke kleur is. Over de vooruitzichten voor emigranten behoort in dit verband niet veel gezegd te worden, aangezien Cuba voor werkelijke emigranten gesloten is. Daarentegen is het, op grond van het Cubatouristenvismogelijk Cuba te gebruiken als tussenstation voor verdere emigratie, vooral naar de Vereenigde Staten. Het Cuba-touristenvismogelijk recht op een verblijf van zes maanden op Cuba, kan echter nadien nogmaals met zes maanden worden verlengd. Er bestaan verbodsbepalingen, die erop gericht zijn, dat toeristen op Cuba niet definitief blijven en er hun levensonderhoud verdienen. Zij zijn er derhalve op aangewezen, van hun dépôt of accreditief te leven, dat te hunnen gunste bij het verleen van het visum is gesteld. In de hotels in Havana betaalt men naar klasse en seizoen wisselend, 2 tot 10 dollar, voor een gemeubileerde kamer, maandelijks 10 tot 15 dollar. Voor vol pension worden bedragen genoemd van 30 tot 40 dollar per maand. Zuinige toeristen zouden derhalve met een bedrag van \$ 50.— tot \$ 70.— uit kunnen komen.

De Joden in Cuba

Tot 1922 leefden in Cuba slechts een gering aantal sefardische Joden en eenige Amerikaansch-Joodsche

De Joodsche Vrouw

Roodekool met appels

Roodekool is nu nog jong en geurig en appels zijn er ook te krijgen, dus nu kunnen wij eens een lekker recept geven van een combinatie van deze beide voedzame dingen.

Wij hebben er voor nodig:

een roodekool — vier goede hand-appelen — twee eetlepels azijn — twee eetlepels water — suiker — peper — zout.

Wij nemen een roodekool van middelmatige grootte, snijden ze open, verwijderen stronk en buitenbladeren en hakken ze goed fijn. Dan worden de appels geschild, geboord en in schijven gesneden. Vervolgens nemen wij een vuurvast schoteltje met dek-sel, besmeren dit rondom met wat boter of vet en leggen op den bodem een flinke laag van de roodekool, wat peper en zout en daaromheen een laag appelschijven waarover een weinig suiker is gesprend. Zoo vult men het schoteltje laag om laag, zoodanig, dat de bovenste laag weer kool is. Ten slotte vermengt men azijn en water, giet dit over den inhoud, doet het deksel er op en laat het schoteltje in een matigen oven zachtjes gaar stoven.

Mej. H. H. te Rotterdam: „Gemengde kruiden” kan men als zoodanig in een busje koopen. Indien uw kruidenier deze niet heeft kunt u ze zelf maken; u mengt dan wat witte peper, cayennepeper, nootmuskaat, kaneel en foelie door elkaar onder toevoeging van een weinig gestampte gember en iets gehakte peterselie. Deze kruiden geven aan ieder gerecht een heerlijk aroma.

Recepten voor de feestdagen komen de volgende week.

Een onzer lezeressen, mevr. C.—W., geeft ons de volgende wenk voor het braden van vleesch zonder vet:

Men moet dan den bodem van de pan waarin men het vleesch wil braden met gesnipperde uitjes bedekken, op deze laag uitjes het vleesch leggen en dit op alle kanten aanbraden. Daarna sluit men de pan en laat het vleesch op iederen kant 1½ uur braden.

Volgens inzendster wordt het vleesch dan sappig en geurig zonder toevoeging van eenig vet.

F. H.—K.

kooplieden. De groote stroom van Joden naar Cuba begon eerst in de twintiger jaren, toen de scherpere emigratiebepalingen van de Vereenigde Staten in werking traden. Velen van dezen gelukte het zich langzamerhand in het economische leven in te schakelen en verscheidene klein-industriele takken van bedrijf in het leven te roepen. De Joodsche bevolking van Cuba, die als ingezetenen te beschouwen zijn, omvat ca. 12000 menschen, waarvan de helft in Havana woont. Zij zijn te verdeelen in drie groepen:

- de West-Europese en Amerikaansche Joden in de „Hebreos Unidos”;
- de Oost-Europese Joden in de „Addas Israel”;
- de Sefardim in hun eigen vereniging.

Behalve de in Havana levende Joden wonen nog Joden in de provincies Santa Clara, Oriente en Puerto Principe. In Havana bestaat de Centro Israelita, een stichting van de „Hicem” welke als vertegenwoordigster der Joden tegenover de regeering en de buitenlandsche consulaten optreedt en welke de zorgen over de immigranten op zich neemt.

Eloel

HET Joodsche jaar spoedt ten einde. Reeds heeft de Sjofer ons opgeroepen tot zelfinkeer. Rosj Hasjana nadert — de groote dag van berechting en herinnering. En terugziend op de jaarperiode, vragen ook wij Joodsche jongeren ons af, wat het voorbijgegane jaar ons heeft gebracht — trachten wij ons te realiseren wat wij daarin hebben gepresteerd.

Bij het vaststellen van de slotsom zullen wij in deze dagen misschien geneigd zijn tot pessimisme. Veel immers kwam over ons — weinig daarentegen hebben wij tot stand kunnen brengen. De balans die ter tafel komt bevredigt ons wellicht in geen deele. Het terugzien schenkt ons geen onverdeeld genoegen...

Doch is het wel een juiste maatstaf, die wij aanleggen bij deze zelfbeoordeling? Zijn het slechts uiterlijke factoren, die de waarde van ons afgelopen jaar bepalen? Of zijn er ook andere — meer wezenlijke — normen die hier van kracht zijn?

En dan geldt de vraag, die wij thans zeer zeker mogen stellen, wat was in dit jaar onze innerlijke houding tegenover alles wat ons trof? Waren wij sterk genoeg om de moeilijkheden van dag aan dag het hoofd te bieden? Waren wij bereid om ons in te zetten voor de levensidealen, die ons ook thans gebleven waren?

Wellicht kan bij het beantwoorden van deze vragen een meer optimistisch geluid worden vernomen. Mogen wij — bij het ons rekenschap geven van deze zoo waardevolle elementen — van ons zelf kunnen zeggen, dat onze levenswil, uit de moeilijkheden sterk en gestaald is te voorschijn gekomen. Want het is hard nodig. Ook het komende jaar moeten wij tegemoet treden — recht op en ongebogen.

„Eloel” beteekent: voorbereiding voor het nieuwe jaar. De bazuin blaast om ons te roepen. Wij gaan verder. De hoop op een toekomst heeft ons niet verlaten. „Blaas dan, o Heer, op de groote bazuin tot onze bevrijding”.

Joodsche geschiedenis

Geestelijk verval

De innerlijke ontwikkeling der nieuwe Joodsche gemeenschap in de vijfde eeuw kennen wij bijna uitsluitend uit de profetieën van Mal'achie. Deze bron is evenwel voldoende in staat om ons het geestelijk verval van deze periode te toonen. Zerubabel was van het tooneel verdwenen. Religieus en moreel was de inzinking volkomen. Vooral het huwelijksprobleem was acuut door de wanverhouding tusschen het aantal mannen en vrouwen, dat teruggekeerd was (30.000 mannen, tegenover 12.000 vrouwen). Gemengde huwelijken met Samaritanen, doch ook met Ammonieten en Moabieten waren aan de orde van den dag. Echtscheidingen, waarbij mannen hun Joodsch huwelijk ontbonden om met vreemde vrouwen te kunnen huwen, waren zeer normale verschijnselen.

Ezra

De man, wien het gelukte uit dezen chaos, wederom een Joodsche gemeenschap te vormen, was Ezra ben Tseraja — een man, die zich tot

levenstaak had gesteld „om de Leer van God te doorvorschen en daarnaar te handelen, en om in Israël de voorschriften te leeren” (Ezra 7-10). Hij begreep, dat het Joodsche volk slechts dan als natie innerlijk sterk genoeg kon zijn, wanneer het zijn geheele bestaan zou willen regelen naar de grondslagen van de oude traditionele wetten.

Reeds in Babylonië was Ezra in dien geest werkzaam geweest. Toen hij nu vernam van de ontzettende toestanden in Jeruzalem, besloot hij daarheen te trekken om zijn krachten in dienst te stellen van een Joodsch religieus herstel. Hij begreep, dat zijn voornemen dan slechts met succes kon worden bekroond, indien hij zou beschikken over officiële volmachten van den Perzischen koning. Hij verkreeg deze inderdaad. En in het jaar 458 vertrok hij — vergezeld van ± 1500 Joden — naar Palestina. Op den eersten dag van de maand Aw kwam hij te Jeruzalem aan.

Diep was Ezra's teleurstelling over hetgeen hij in de Joodsche hoofdstad te aanschouwen kreeg. De geestelijke ontredde aldair, overtrof nog zijn ergste vermoedens. Energiek ingrijpen was hier een eerste vereischte. Op 20 Kislev nog van het zelfde jaar riep hij — temidden van een stroomende regen — het volk op het plein voor den Tempel bijeen.

Palestina-hoekje

Na den dood van Herzl (1904) werd de praktische Palestina-arbeid steeds intensiever voortgezet. De Zionistische Organisatie stelde een Palestina-Commissie in, welke bevoegdheden allengs vergroot werden. Naast onderzoekingen werd haar opgedragen maatregelen te nemen tot bevordering van landbouw en industrie. Haar werd o.m. uitdrukkelijk als taak gesteld om zich te keeren tegen „iedere onsystematische en niet van te voren ontworpen, philanthropische, kleine kolonisatie”. Uit de historie der Biloeim had men veel geleerd.

Het Achtste Congres, dat in Den Haag werd gehouden (1907) stelde een „Palestina-ressort” in — het eerste eigenlijke kolonisatie-instituut van de Zionistische organisatie.

Immiddels kocht het J.N.F. groote terreinen. Het aankopen hiervan bracht werkelijke kolonisatorischen opbouw met zich mede. In 1908 werd als gevolg hiervan het „Palestina-Bureau” opgericht, onder leiding van den bekenden dr. Arthur Ruppin — toen pas een man van 32 jaar. Dit „Palestina-bureau” werd spoedig het centrum van de zich ontwikkelende Jisjoew.

Tot de eerste projecten van Ruppin behoorde de ondersteuning van de „Achoezath Bajith (de maatschappij voor huizenbouw) door een leening van het J.N.F. Deze maatschappij begon bij Jaffa een moderne stadswijk te bouwen, met brede boulevards — geheel in nieuwen trant. Naar deze wijk — Tel Aviv genaamd — werden spoedig de centrale instituten der Zionistische organisatie overgebracht. Daar ook werd het schoone Herzl-Gymnasium opgetrokken. Deze eerste moderne Joodsche stadsaanleg liet niet na diepen indruk te maken. Zoowel op de Jisjoew, als op het Joodsche volk en de geheele beschaafde wereld.

JEUGDPAGINA

Ons vervolghoerhaal

Bontsze Sjweig

— Door vreemde wagens met modder bespat, door vreemde monden bespuwd, zwaar beladen van het trottoir op den rijweg geduwd, opgejaagd tusschen rijtuigen, karren, trams, ieder oogenblik den dood voor oogen, zweeg hij.

Hij rekende nooit uit, hoeveel gewicht er kwam op elke penning verdienste, hoe vaak hij bezweek onder den vracht, hoe vaak hij zijn ziel scheen uit te spuwen, als hij om zijn geld moest vragen. Hij rekende nooit eigen, noch andermans winst, hij zweeg. Hij vroeg nooit hard op om zijn loon, als een bedelaar stond hij voor de deur en bedelde met de oogen als een hond. „Morgen terugkomen” snauwde men hem toe en hij kwam morgen en bedelde nog stiller om zijn loon. Hij zweeg zelfs toen men hem zijn deel beknibbelde of als men hem valsche geld gaf. Hij zweeg altijd.

Dan hebben ze het toch over mij, dacht Bontsze.

De verdediger vervolgt:
— Eens kwam er een verandering in zijn leven. Een equipage op gummi raasde door de straat, de paarden waren op hol geslagen en de koetsier lag al lang ergens met verbijzelden schedel te sterven. Schuim staat op de bekken der wilde beesten, vonken stuiven onder hun hoeven uit, hun oogen gloeiden als kolen in den nacht. En in de equipage zit meer dood dan levend een mensch... En Bontsze bracht de razende paarden tot staan. De geredde was een Jood, een bekend weldoener en hij vergat de daad van Bontsze niet... (Wordt vervolgd.)

Over de beteekenis van de maand Eloel

In zijn liefde voor Israël liet de Heilige, gelooft zij Hij, niet na om ons goed te doen en telkens wanneer wij tegen Hem zondigen gebood Hij ons: terug te keeren. Wanneer het ook steeds mogelijk is tot inkeer te komen — de maand Eloel leent zich daartoe wel op een zeer bijzondere wijze. Deze dagen zijn bij uitstek dagen van liefde — sedert den tijd, dat wij tot volk werden uitverkoren. Toen Israël de zonde van het gouden kalf had begaan en de twee steenen tafelen waren gebroken, besteedde Mozes op den nieuwe-maandsdag van Eloel opnieuw den berg Sinai, om zijn volk de Leer te brengen. Daar bleef hij tot den Verzoendag, die de zonde boet.

Toen Mozes den berg beklom, blies men in het kamp van Israël de bazuin, om Israël te verkondigen, dat het niet meer moest dwalen. Daarom plegen wij ieder jaar, gedurende deze heele maand deze sjofer te blazen — met uitzondering van den dag voor Rosj-Hasjana.

Dit is de beteekenis van het blazen op de bazuin. Men wil daardoor het hart van het volk tot inkeer brengen en laten sidderen, gelijk elders geschreven is: „Wanneer men ergens op de bazuin blaast — zou dan het volk niet beven?”

Daar de dagen van Eloel dagen van Tesjoewa (omkeer) zijn, is het algemeen gebruikelijk, om van af het begin der maand tot en met Jom Kippoer (Verzoendag) boetgebeden (Selichot) te zeggen. Bij de Asjkkenaziem begint men daarmee eerst op den Zondag voor Rosj-Hasjana. Valt het Nieuwjaarsfeest op Maandag of Dinsdag (zoals dit o.a. thans het geval is), dan vangt men bij ons reeds op den Zondag van de voorafgaande week aan met het zeggen der Selichot.

VOOR ONZE JONGSTE LEZERS

De geschiedenis van Jozef

Toen de broeders Jozef in de verte zagen aankomen, beraamden zij het plan om hem te doden. Zij zeiden tot elkander: „Daar heb je nou onze droomer. Laten we hem doden en hem in één van de putten werpen. Dan kunnen wij altijd volhouden, dat een wild dier hem heeft verscheurd. En dan kunnen we met een eens zien wat er van al zijn dromen is overgebleven”.

Teekening Hanna Neubauer

Toen Ruben dat hoorde zeide hij: „Broeders laten wij Jozef niet doden — laten we geen bloed vergieten. Werpt hem in een put en laat dat voldoende zijn.” Op deze wijze wilde Ruben zijn jongeren broeder redden om hem later weer naar zijn vader te kunnen terugbrengen.

Jiddisje litteratuur in Amerika

VELE Oost Joodsche schrijvers uit de oudere generatie waren naar Palestina (Bialik, Agnon en anderen) of naar Amerika (b.v. Sjalom Alejchem, Morris Rosenfeld, Sjalom Asch) geëmigreerd, om daar een nieuw leven op te bouwen, aan het nieuwe leven deel te nemen. Sinds den wereldoorlog 1914/1918 werd deze ontwikkeling nog versneld, en tegenwoordig vindt men in vele landen Oost-Joodsche auteurs.

De voornaamste van hen leven in Palestina en Amerika; in Palestina meestal in de dorpen en kwoetsot. Zij beschrijven den opbouw, de nieuwe jeugd in het oude land, vreugd en leed in de gemeenschap; zij schilderen de natuur, de vriendschap tusschen mensch en dier, het landschap; zij spreken en schrijven 'en denken Hebreeuwsch.

IN Amerika is een groote groep Oost-Joodsche schrijvers, die Jiddisj is blijven schrijven. Daar is in de groote bevolkingsgroep van Oost-Joden belangstelling voor het Jiddisj. Voortdurend verschijnen er Jiddisje verzamelingen, proza- en gedichtenbundels; er bestaan Jiddisje tooneel-ensembles en uitgeverijen die uitsluitend Jiddisje boeken publiceren en Jiddisje tijdschriften en kranten uitgeven.

Van de ouderen en reeds lang beroemden onder hen leven aan de overzij nog enkelen, als Reisen, Opatosjoe, de schrijver van de „Poolse wouden“, die, zooals merkwaardigerwijze, haast alle belangrijke Jiddisje auteurs, in een klein plaatsje geboren is — en Sjalom Asch, die in de „Nieuwe Wereld“ zeer veel ideeën verkreeg, ook materieel.

Als wij nu over Asch spreken, moeten wij zijn nieuw werk „De Nazarener“ noemen, een boek dat ons enkele van zijn oudere, minder geslaagde romans vergeten doet.

Dit driedeelige epische werk is van de grootste overtuigingskracht; het is wel een heel moeilijke taak, die Asch hier volbracht heeft. Na de eerste vijftig bladzijden laat de argwanende lezer zijn scepticisme varen, en laat hij zich door Asch gewillig meevoeren, terug naar het tijdperk van den stichter van het Christendom, dien de auteur ons toont, gezien uit drie perspectieven, gezien door verschillende tijdgenooten, die vreemd tegenover elkaar staan.

En waar staat Asch? Men ontdekt dat zijn standpunt dat van Rabbi Nicodemus is. Wij ontdekken ook, dat b.v. zijn zwakke, historische roman over de „Toovenares van Castilië“ en andere oude novellen eigenlijk als voorstudies voor „De Nazarener“ gediend hebben. Steeds weer voelen we uit dit nieuwste boek van Asch zijn diepe liefde voor Palestina. Hij bemint zijn land, dat hij kent als weinigen.

DE jongere, in Amerika levende, Jiddisje auteurs hebben zich, hoewel zij voor het grootste gedeelte nog steeds in het Jiddisj schrijven, meer en meer van de traditievolle onderwerpen afgewend, van hun eigen kindheid en de belevenissen thuis in het „städtel“. Of zij het bewust doen? Dat is moeilijk te zeggen. In ieder geval verbaast het ons niet,

dat hun nieuwe omgeving, de wereldstad, de loopende-band-fabriek, hevig bezit neemt van hen. (De fabriek waarin de meesten hunner het stukje brood verdienen.)

Natuurlijk worden stijl en stof van deze auteurs zeer beïnvloed door het rythme van de groote stad en de machine. Harder is hun taal, zwieriger ook. En toch — menige keer blijven zij staan op hun weg, vergeten de duizeling der groote stad rondom hen, kijken terug, even maar... en dan worden we getroffen door een enkel fragment, een tooneelstuk, een zinnetje, een vers, dat door Perez, door Mendele, door Sjalom Alejchem zou kunnen geschreven zijn.

Daar zingt, terugziende, een van hen: „Alle wegen voeren terug naar het beth-hamidrasj. (de leerschool)“.

Een heel andere Jiddisje poëzie dan die van Morris Rosenfeld vernemen we uit het tegenwoordige Amerika; gedichten, die krachtiger zijn, minder sentimenteel, weerspanniger vaak.

Tot de meest representatieve Jiddisje dichters en vertellers van dezen tijd behoort (ook hij telt al 52 jaar) Leiwik.

Dit vers van hem, is het „ouderwets“, is het „modern“?

*„De welt nemmt mich arum
met stachedike händ,
Un trugt mich zum faier un
trugt mich zum scheiter —
Ich brenn un brenn un werd
nich verbrennt —
Ich hoib sich of wieder un spann
aweg weiter.“*

*„De wereld omarmt mij met
stekende handen,
En draagt mij naar 't vuur en
draagt mij naar den brandstapel —
Ik brand en brand en word
niet verbrand —
Ik sta weder op en verder stap
ik en verder.“*

Een belangrijke rol in het Jiddisj-culturele leven van Amerika vervullen nog de al oudere schrijvers Hal-

pern, Hirschbein (die hoofdzakelijk als dramaturg werkzaam is), en Schneijer, wiens „Sklover Joden“ in de „Wereldbibliotheek“ verschenen. In zijn bekende roman „De keizer en de rebbe“ geeft de laatste ons een levendige schildering van het Oost-Joodsche leven ten tijde van Napoleon, wiens groote tegenstander hier een Russische rabbijn is!!

Michael Gold is ver over de grenzen van Amerika met zijn „Joden zonder geld“ populair geworden; deze boeiende beschrijving van een Joodsche achterbuurt in New York is minder een roman dan een reeks van -raak geteekende- schetsen, episoden. Zijn stijl doet ons menige keer aan de oude Jiddisje litteratuur denken.

Verheugend is het, dat de lijvige roman van Singer, „De gebroeders Aschkenazi“, waarvan de sterkste hoofdstukken in Lodz en bij de Joodsche arbeiders spelen, overal een weerklink gevonden heeft, die door de kwaliteit van dit werk zeer zeker gerechtvaardigd wordt; Singer kan scherp waarnemen en plastisch uitbeelden.

DE Jiddisje schrijvers in Amerika — slechts weinigen hebben wij hier genoemd — houden zich grootendeels met de vraagstukken bezig die de emigré's in de „Nieuwe Wereld“ overvallen, met de techniek, die den mensch verbrijzelt, met den strijd, het dilemma waarvoor zooveel Oost-Joden zich geplaatst zien, met hun meer of minder sterk ontwikkelde assimilatievermogen of met hun „onbekwaamheid“, hun vermogen zich om te schakelen en met de conflicten die tusschen de oude uit Oost-Europa geëmigreerde en hun al in Amerika geboren kinderen ontstaan.

Het geheel beschouwende, komen we tot de conclusie, dat de jongere (moderne) uit Oost-Europa afkomstige Jiddisj schrijvende auteurs, die in Amerika leven, — in tegenstelling met hun groote voorgangers die in een heel andere wereld opgegroeid zijn — veel meer den actieven, aanpakkenden, doelbewusten Jood doen zien, die geen fatalist en droomer meer is en maar zeer weinig gemeenzaam heeft met „Fischke“, met „Tejwje“ en met „Bontse“. J. K.

volgende deel geheel of gedeeltelijk gebruik moet worden gemaakt van een bij het boek behorende alfabetische woordenlijst, opdat de leerling wat meer oefening krijgt in het gebruiken van het woordenboek. Als overgang zouden wij aanbevelen een alfabetische woordenlijst onder iedere les. In dit boekje zijn de woorden n.l. nog gerangschikt naar regelnummers.

Er zijn uitstekende oefeningen in het lezen van ongepunctueerd Hebreeuwsch. Boven de betreffende lessen zijn veel voorkomende vormen van bepaalde onregelmatige werkwoorden opgegeven, waarmee den leeraar weer heel wat werk wordt bespaard.

Achter in het boekje bevindt zich een lijst van de met deze lessen corresponderende thema's in het thema-boek van denzelfden samensteller (Zie het J. W. van 5 Juli 1941).

Over den inhoud van de lessen behoeft bij een boekje voor beginners niet veel gezegd te worden. Het zijn losse zinnestjes over allerlei onderwerpen. Even vervelend als ze in ieder eerste oefenboekje behooren te zijn.

De laatste vijf lessen zijn gezellige verhaaltjes. Het geheel is degelijke oefenstof, welke iedere beginnende dient door te werken. De Hebreeuwsche druk is prachtig.

Wij zijn in afwachting van het in het voorwoord beloofde leesboek.

I. Cohen Jzn.

Belangrijke figuren

Joseph Chajiem Brenner
5641 - 17 Eloel - 5701

Op 17 Eloel, thans 60 jaar geleden werd Joseph Chajiem Brenner geboren. Hij stierf in Palestina in 1921. De naam van Brenner zal velen onzer lezers weinig zeggen en toch was hij een van de mannen, die een belangrijke plaats hebben ingenomen in de ontwikkeling van den herbouw van Erets Jisraeel. Hij oefende grooten invloed uit op de duizenden, die in het tweede tiental jaren dezer eeuw naar Erets trokken om er hun gansche werkkraft, hun leven in dienst te stellen van hun volk. Brenner was voor tallozen van hen een bezielend leidsman. Zijn dood was een symbool voor zijn zich-zelf-wegcijferend leven. De Joodsche arbeiders van Palestina hadden hem in hun hart gesloten. Niet voor niets werd een kwoetsa naar hem genoemd: „Giv'at Brenner“, en niet voor niets werd een der grootste en fraaiste gebouwen der arbeidersbeweging in Erets naar hem genoemd: het Beth Brenner in Tel Aviv.

Joseph Chajiem Brenner werd in 1881 ergens in de Oekraïne geboren. Hij was een veelbelovend jesjiewaleerling; zelfs oefende hij eenigen tijd het beroep van soofér (schrijver van Thorarollen uit) uit. Zijn romantische loopbaan wordt verder nog geaccentueerd door het feit, dat hij o.a. bibliothecaris van een zionistische bibliotheek was, journalist, romanschrijver en soldaat.

Van 1905 tot 1907 woonde hij te Londen, waar hij het Hebreeuwsche maandblad „Hameoreer“ uitgaf en redigeerde. In 1909 emigreerde hij naar Palestina, waar hij veel publiceerde in de daar toen verschijnende arbeidersbladen. Daarin huldigde hij een arbeiderspolitiek, volgens andere principes dan Gordon, de man van de „verovering van den arbeid“. Brenner was doctrinair in zijn beginselen. Gedurende den oorlog en de jaren daarna was hij als onderwijzer werkzaam.

Hij werd in Mei 1921 bij een Arabisch oproer gedood. Wij schreven hierboven reeds, dat zijn dood een symbool voor zijn leven was. Hij was gewaarschuwd, dat er Arabische onlusten zouden uitbreken in Jaffa waar hij woonde en hem werd de gelegenheid geboden te vluchten. Hij weigerde dit, als men ook niet de menschen, bij wie hij woonde mede zou nemen. De tijd drong en de auto, waarmee men vluchten kon, was eigenlijk reeds overladen. Brenner weigerde mee te gaan. Hij bleef en hij werd een der eerste slachtoffers.

In zijn romans en verhalen verwerkte Brenner hoofdzakelijk indrukken en waarnemingen in Europa en Palestina. Zijn schrifturen worden gekenmerkt door een realisme, dat voor een deel beïnvloed is door Tolstoi en Dostojewski. (Hij vertaalde o.a. „Raskolnikow“ in het Hebreeuwsch). In 1925 verschenen zijn verzamelde werken in het Hebreeuwsch in acht deelen.

VISITEKAARTEN

mogen wij leveren tot
15 OCTOBER A.S.
Bestelt tijdig, want de
voorraad is beperkt

JOACHIMSTHAL'S DRUKKERIJBEDRIJF N.V.

Joden Breestraat 93 — Amsterdam
Telefoon 31736 — Na 6 uur 53097

De Sefardische gemeente van Amsterdam

Eerste jaren harer consolidatie

ER bestonden aanvankelijk twee gemeenten. De eerste synagoge „Bet Jaacob" bestond reeds in 1606, de tweede „Nieuw Salom" dateert van 1608. In 1618 tenslotte verrees naast de twee genoemde zelfs een derde gemeente. De redenen, waarom deze laatste zich van de anderen scheidde zijn tot den dag van vandaag een onopgeloste vraag der historici gebleven. Misschien waren het parnassiemtegenstellingen, die zich hier lieten gelden.

In 1639 kwam — onder invloed van den chacham David Pardo — de vereniging der drie gemeenten tot stand. Het belangrijke element in de organisatie van de nieuwe kehilla, was de onbestreden macht der Parnassiem. Zij kozen steeds hun eigen opvolgers. Tegen hun besluit was protesteeren onmogelijk — op straffe van den ban. Zij beheerschten het lot van de gemeente en haar leden.

Het ontstaan van deze straffe gemeente-organisatie was geen toeval. Het bewuste verband naar zulk een hecht gemeenteverband wortelde in de verhoudingen waaronder de Sefardiën nog steeds leefden. Want ook hier — in Amsterdam — voelden zij zich dikwerf niet veilig voor de grijpanden der Inquisitie. Ook naar hun nieuwe woonplaatsen kwamen de spionnen der Kerkelijke Rechtbank om hun slag te slaan. Om na te gaan welke nieuw-Christenen nog betrekkingen onderhielden met hun verwanten en bekenden op het Pyreëesch Schiereiland. Het was daarom, dat de Marranen hun werkelijke namen angstvallig verborgen hielden en zich vol angst verscholen achter hun aliansen, hun „deknamen"...

Uit de archieven der Inquisitie in Lissabon heeft Cecil Roth het dramatische verhaal geopenbaard van Héctor Mendes Bravo. Deze Marraan was in Venetië tot het Jodendom teruggekeerd. Toen hij Amsterdam (waar hij als handelaar gewerkt had) wegens een delict moest verlaten, werd hij door een spion van de Inquisitie overreed om weer tot het katholicisme terug te keeren. De weg naar dit geloof zou voor hem open staan, indien hij de Portugeesche Joden in Venetië, Hamburg (ook daar verbleef hij een tijd) en Amsterdam zou verraden en tegelijkertijd bekend zou maken hun alias-namen en de handelsconnectie in Portugal, waarover deze Joden nog steeds beschikten. Eenmaal te Lissabon deed de verrader zijn werk. Hij noemde, wat Amsterdam betreft, 119 personen.

Deze geschiedenis van Bravo werpt een fel licht over de levensverhoudingen der Amsterdamsche Sefardiën. Zij voelden zich gedurig bedreigd en waren vol zorg met betrekking tot hun families en vrienden elders. Hun deknamen en handelsrelaties werden met verbeten zorg in het geheim bewaard. Hier ligt de kern van hun streven naar een strak gesloten kehilla-verband.

DAT na enkele decennia reeds een vrij groote gemeente zich kon consolideeren en een synagoge kon bouwen van vrij behoorlijk formaat, vindt voor een belangrijk deel zijn verklaring in economische rede-

nen. Er is veel geschreven over de betekenis van de komst der Marranen voor den handel van Amsterdam in de 17e eeuw.

Terecht is later beweerd, dat tijdens de beginjaren van den Oost-Indischen handel er nagenoeg geen Marranen in Holland woonden. Bij de oprichting van de O.-I. Compagnie bevonden zich onder de aandeelhouders twee Portugeezen. De betekenis der Marranen voor den opbouw van den Amsterdamschen handel is dan ook uiterst gering.

Bij de verdere ontwikkeling van dezen handel hebben de Joden niettemin een vrij belangrijke rol gespeeld, hun groote activiteit moest zich wel in den handel uiten, omdat sinds 1632 de gilden deelneming aan de industrie voor Joden onmogelijk maakten. Slechts het uitoefenen van de medische praktijk was hun geoorloofd.

Terwijl dus de gilden gesloten zijn, werpen de Portugeesche Joden zich met kracht op den groothandel. En daar ook hebben zij een bijdrage geleverd tot de ontwikkelingsgeschiedenis van Amsterdam.

DAARBIJ kwam in laatste instantie het aandeel der Marranen aan den opbouw der Nederlandsche koloniën in Zuid-Amerika. Naar Brazilië (toentertijd een Portugeesche kolonie) waren veel Portugeesche Joden uitgeweken. Zij deden aan suikercultuur en suikerhandel. De economische betekenis daarvan was zeer groot.

Na de oprichting der West-Indische Compagnie hier te lande, werd de aandacht der Nederlanders daarheen geleid. In den loop der jaren ontstond in Zuid-Amerika een uitgestrekt Nederlandsch koloniaal gebied. In 1637 vertrok Johan Maurits van Nassau als gouverneur naar Brazilië. De godsdienstvrijheid, door hem ge-

Joodsche omzwervingen door de eeuwen

In den loop van niet minder dan 27 eeuwen zijn de Joden vaak uit het land hunner inwoning, gedwongen of niet, vertrokken. Hier volgt een beknopt overzicht van de omzwervingen in al deze tijden van de Babylonische ballingschap af.

1. Uit Palestina naar Assyrië en Babylonië als gevolg van de massale deportaties, tot welke de koningen dezer landen in de zevende en achtste eeuw voor de gewone jaartelling talloze Joden veroordeelden.

2. Van Babylonië en Perzië naar Palestina als gevolg van de toestemming, die Cyrus, de koning van Perzië gegeven had om den tempel te herbouwen (538 v.d.g.j.).

3. Van Palestina naar Egypte als gevolg van de vrijzinnige politiek, die de Ptolemaeën ten opzichte van de Joden voerden in de derde eeuw voor de gewone jaartelling.

4. Van Palestina naar Babylonië in de tweede en derde eeuw als gevolg van de onderdrukking der Joden door de Romeinen in Palestina en tevens als gevolg van de verlichte politiek tegenover de Joden door de Perzische koningen.

5. Van Babylonië naar Egypte, Noord-Afrika en Spanje, vluchtend voor de Mohammedaansche vervol-

Verschijnt binnen enkele dagen:

COMMENTAAR OP DE VERORDENING BETREFFENDE DE BEHANDELING VAN HET

Joodsche geldelijke vermogen

door Mr. M. M. G. TH. DE KORT

Advocaat en Procureur te Amsterdam

ca. 64 pagina's met aanhangsel en zaakregister. — Prijs f 1.30 incl. omzetbel.

Dit commentaar houdt zich bezig met een onderzoek naar de juridische gevolgen van de verordening. De talrijke moeilijkheden op vrijwel het gehele juridische terrein: huwelijksgoederenrecht, vennootschapsrecht, zakenrecht, erfrecht, proces- en strafrecht, passeeren de revue.

Het commentaar is speciaal geredigeerd als handgids voor hen, die persoonlijk met de praktische toepassing van de verordening in aanraking komen.

Verkrijgbaar in den boekhandel of rechtstreeks bij de uitgevers N.V. HOLDERT & Co., Amsterdam. Postgiro 51205

ANTWOORDEN VAN WIE, WAT, WAAR?

1. Tenach is de Hebreeuwsche afkorting van: Thora, Nieuwtestament (Profeten) en Ketoeviem (lett. geschriften). Het is de gebruikelijke naam in Joodsche kringen voor den bijbel, zooals de Joden dien kennen, dus zonder het Nieuwe Testament. De Thora bevat de vijf boeken Mozes. De Nieuwtestament worden onderverdeeld in de eerste profeten, dat zijn de boeken: Josua, Richteren, Samuel I en II en Koningen I en II en de latere profeten: Jesaja, Jeremia en Ezechiël (de drie groote profeten) en de 12 kleine profeten: Hosea, Joel, Obadja, Jona, Micha, Nachoem, Chabakoek, Tsefanja, Chaggai, Zecharja en Malachi (de twaalf kleine profeten). De Ketoeviem of Hagiofrafen bestaan uit de Psalmen, de Spreuken, het boek Ijob, het Hooglied, het boek Ruth, de Klaagliederen, Kohelet, Ether, Daniel, Esra en Nechemja en de Kronieken I en II.

2. Sabbattai Tsewi werd in 1626 te Smyrna geboren. Hij stierf in Albanië in 1676. Hij was een z.g. pseudo-Messias. Hij trad voor het eerst als zoodanig op in 1648 te Smyrna; hij werd wegens zijn agitatie in een Turksche gevangenis geworpen en ging in 1666 tot den Islam over. Waarschijnlijk had hij door den toenmaligen grooten nood der Joden en wegens de mystische hoop op een nabijzijnde verlossing in het Messiaansche jaar 1666, zulk een groot succes. Hij had korten tijd een grooten aanhang, o.a. bij een groot aantal leden der Portugeesch-Joodsche gemeente te Amsterdam.

3. De Kisjon is een riviertje ten noorden van den Karmel, het mondt oostelijk van Haifa in de Middellandsche Zee uit.

4. Beroemde, nog levende, Joodsche pianisten zijn: Ossip Grabilowitsch, Arthur Schnabel, Ignaz Friedmann, Leonid Kreutzer, Wladimir Horowitz, Paul Weingarten, Bruno Eisner, Mark Günzburg, Paul Aron enz.

5. Beth-Sjean (Grieks: Skythopolis) oude, Kanaänitische stad ten zuiden van het meer van Tiberias; belangrijke opgravingen zijn daar verricht. Op de vlakte van Beth-Sjean, die in de omgeving van de oude stad ligt, werden in 1938, op terreinen, die het Joodsch Nationaal Fonds reeds eenige jaren geleden gekocht had, de nederzettingen Nir David, Sedee Nachoem, Maoz, Mesliooh, Beth Josef en Tirat Tsewi gesticht.

Corr. M. S. te Bussum. De Talmoeed behoort niet tot de door u bedoelde reeks.

proclameerd, trok vele Joden naar zijn gebied. Er ontstonden daar belangrijke gemeenten — o.a. in Recife en Mauritsstad — die geheel georganiseerd werden naar het model van de Amsterdamsche kehilla. In 1642 vertrokken 200 Joden uit Amsterdam onder leiding van de rabbijnen Isaac Aboab de Fonseca en Moses Raphael de Aguilar naar Zuid-Amerika.

De Marranen waren een belangrijke steun van het Nederlandsch bewind aldaar. Zij bleven Maurits trouw en ook na diens vertrek steunden zij de Hollanders. Toen het koloniaal bezit in Brazilië voor Holland verloren ging (1654), keerden velen naar Amsterdam terug. Anderen verspreidden zich over de Amerikaansche landen. Deze verspreiding der Joden over Amerika is voor de Joodsche historie van groote betekenis geworden.

Tegen den achtergrond van dit alles verhief zich de Sefardische gemeente van Amsterdam. Haar consolidatieproces was in volten gang — althans uiterlijk. Doch hoe ontwikkelde zich haar innerlijk leven?

Drs. JAAP MEYER.

In de zevende en achtste eeuw. In deze eeuwen trokken bovendien vele Joden uit het Byzantijnsche Keizerrijk naar het Rijnland.

6. Naar aanleiding van een uitnodiging van Casimir den Groote van Polen, vertrokken, voornamelijk uit Duitschland, in ongeveer 1340 vele Joden naar Polen.

7. Toen de Turken in de vijftiende eeuw een rijk stichtten in Europa vertrokken vele Joden uit Spanje — kort voordat zij uit dit land geworpen werden of daarna — naar dit gebied.

8. Toen de Nederlanden tegen het einde van de zestiende eeuw de vrijheid van godsdienst proclameerden, vestigden zich vele Spaansche ballingen en Marranen in deze gebieden.

9. Na de Russische pogroms van 1882 begonnen Poolsche en Lithaansche Joden, in massa's te emigreren. Eerst trokken zij naar Engeland, later naar Amerika. In slechts enkele tientallen jaren vertrokken toen meer dan één miljoen Joden naar Amerika.

10. In de laatste dertig jaar zijn, onder invloed van de Zionistische beweging, ononderbroken eenige honderdduizenden Joden, voornamelijk uit Oost-Europa, naar Palestina getrokken.

Stadsnieuws

PASTORAAL WERK IN AMSTERDAM-OOST

De afdeling Pastoraal-werk in Amsterdam-Oost van het Rabbinat der Ned. Isr. Hoofdsynagoge alhier belegt op a.s. Zondagmiddag, 14 September, te half vier, een groote bijeenkomst voor bewoners van Amsterdam-Oost in de Linnaeusstraat-synagoge. Spreker is opperrabbin L. H. Sarlouis. Verder verleenen medewerking de heer J. Soetendorp, de heer S. de Jong en het koor der synagoge, onder leiding van den heer Giacomo Aletrino. Introducties zijn tot a.s. Zondag 12 uur te bekomen bij den heer J. Soetendorp, Retiefstraat 15.

SYNAGOGEDIENSTEN IN HANDWERKERS VRIENDENKRING

Op de beide Nieuwjaarsdagen en op den Grooten Verzoendag zullen in de groote zaal van Handwerkers Vriendenkring, Roetersstraat 34-38, Mizrachistische synagogediensden worden gehouden. De toegangsprijs voor deze diensden bedraagt voor jongeren beneden de 18 jaar voor Rosj Hasjana en Jom Kippoer (de beide Nieuwjaarsdagen en Grooten Verzoendag) 30 cent, voor leden van den N.Z.B. 60 cent, voor anderen 90 cent. Toegangskaarten zijn verkrijgbaar aan het Bonds-bureau, Amstel 93. Tevens zullen, met ingang van aanstaande Sjabbat, in het gebouw „de Lange Pier”, Pieter Aertsstraat 106, geregeld synagogediensden worden gehouden. Aanvang van den dienst om half negen.

VOORDRACHT VAN HET KERKBESTUUR

Verschenen is een voordracht van het kerkbestuur ter zake van de vervulling van de vacaturen in den kerkeraad der N.I.H.S. thans bestaande en alsnog met 1 December e.k. ontstaande. Het K.B. stelt voor de Permanente Commissie te verzoeken overeenkomstig art. 5, 2e-4e lid van het reglement betreffende de inrichting en het bestuur van het Ned. Israëli. Kerkgenootschap, te voorzien in de vacaturen door benoeming van zestien leden van den Raad.

HEBREEUWSCHE EXAMENS

De examencommissie maakt belanghebbenden er op attent, dat zij zich vóór 20 September a.s. voor het examen moeten hebben opgegeven. Van aanmeldingen, die na 20 September binnenkomen, kan geen notitie worden genomen. In het vorige nummer van dit blad vinden de kandidaten nauwkeurige aanwijzingen voor alles, wat ze in dit verband moeten weten.

TOURO OUR

Sjabbat a.s. houdt Touro Our een godsdienstvoordracht ter Nieuwe Synagoge van kwart over één tot kwart over twee.

Woensdagavond van half acht tot half negen cursus voor volwassenen in de Talmud Thoraschool, 2e Boerhaavestraat.

LAATSTE ZOMERCONCERT N.A.K.O.

Op Zondagavond 28 September zal in de groote zaal van Handwerkers Vriendenkring het Nieuw Amsterdamsch Kamerorkest zijn vierde en laatste zomerconcert in dit seizoen geven. Het programma bevat populaire Weense muziek, waaronder Der Zigeunerbaron, Geschiedten aus dem Wiener Wald, Perpetuum mobile. Soliste is mevr. Paula Tarko, sopraan. Het geheel staat onder leiding van den dirigent S. Abas.

Des middags te 2.30 uur zal de generale repetitie worden gehouden, welke als steeds toegankelijk is tegen sterk verminderde prijzen.

Men deelt ons verder mede, dat aan de lijst der solisten voor de abonnementsconcerten nog moet worden toegevoegd Franziska Schotter, pianiste.

CONCERT IN HANDWERKERS VRIENDENKRING

Zondag 14 September a.s. om twee uur geven Frieda van Hessen (sopraan), Eduard van Hessen (viool) en Rita Kattenburg (piano) een populair klassiek concert in de kleine zaal van Handwerkers Vriendenkring. Uitgevoerd worden o.a. opera-aria's uit de Barbier van Sevilla, Entführung aus dem Serail, Romeo en Julia, verder het vioolconcert van Mendelssohn en pianowerken van Chopin.

GEEN KANTOORHUUR - EN TOCH....

alle voordeelen van een eigen kantoor of correspondentie-adres met telefooncel, spreekkamer, doorzenden van brieven, gelegenheid tot correspondentie en dupliceren. Vraagt inlichtingen aan AMSTERDAMSCH KANTOREN-CENTRALE, Geb. „Centrum”, N. Z. Voorburgwal 61, Tel. 46720

NIEUWE ISRAELIETISCHE BEGRAFENIS-VEREENIGING

DIR.: **M. BOLLE Jr.**

NIEUWE KEIZERSGRACHT 62
TELEFOON 51362
AMSTERDAM-C.

3732

☆ Hoe laat ter Synagoge? ☆

Ned. Isr. Hoofdsynagoge

Vrijdagavond aanvang van den dienst te half acht.

Sjabbat aanvang van den ochtenddienst te kwartier over acht.

Sjabbat zal het middaggebed in alle synagogen worden gelezen te kwartier over twee.

Gedurende de Selichoth-dagen, dus van Zondag af, worden op de werkdagen de ochtenddiensten van de synagogen-Centrum vereenigd gehouden in de verduisterde Rapenburgerstraat-synagoge; in de synagogen Jacob Obrechtplein, Linnaeusstraat en Lekstraat zal in de verduisterde bijlokale dienst worden gehouden.

Aanvang van Selichoth te kwartier vóór zeven; aanvang van den ochtenddienst te kwartier over zeven.

Voor den middagdienst blijven de verschillende synagogen opengesteld.

Omtrent de diensden van Erew Rosj Hasjana en Rosj Hasjana zullen in het volgend nummer van dit orgaan mededeelingen worden gedaan.

Port. Israel. Gemeente

Aanvang van den ochtenddienst op gewone werkdagen te kwartier over zeven; op werkdagen, dat er uit den Sepher gelezen wordt, te zeven uur; middag- en avondgebed half acht; Sjabbatochtenddienst te acht uur; Sjabbatmiddagdienst te kwartier over twee.

Liberaal Joodsche Gemeente

Vrijdagavond zeven uur; Zaterdagochtend kwart voor tien; Zaterdagmiddag half vier middaggebed en leervoordracht.

BESTELDIENST BILLIK

3721 J. STREEP
Ger. Doustraat 91 - Telef. 28302

VAN WEEK TOT WEEK

ELOEL	SEPT.
20 VRIJDAG	12
Begin van Sjabbat te half acht	
21 SJABBAT	13
Afdeeling der week: Kle tawò.	
Haftara: Koemie ôrie.	
Einde Sjabbat in Distr. I en II 8 u. 46 m.	
Distr. III en IV 8.44 u. Distr. V 8.43 u.	
22 ZONDAG	14
Begin der Selichoth-dagen	
23 MAANDAG	15
24 DINSDAG	16
25 WOENSDAG	17
26 DONDERDAG	18
27 VRIJDAG	19
Begin van Sjabbat te kwart over zeven	
28 SJABBAT	20
Afdeeling der week: Nitsawiem.	
Haftara: Sôs asies.	
Einde van Sjabbat in District I 8 u. 29 m.	
Distr. II en III 8.28 u. Distr. IV en V 8.27 u.	

Voor beroepsopleiding

De Joodsche Centrale voor Beroepsopleiding, gevestigd in de Beurs voor den Diamanthatel, Kamers 23/4, Weesperplein 4, Amsterdam Centrum, Telefoon 53360, deelt ons het volgende mede: Spreekuren worden gehouden te:

Amsterdam: Maandag 9.30-12 uur; Maandagmiddag van 2-4.30 uur; Donderdag 9.30-12 en 2-4.30 uur, ter kantore der Centrale.

Rotterdam: Woensdag van 10.30-12.30 uur in het Isr. Weeshuis, Mathenesserlaan 208.

Den Haag: Woensdag van 10.30-11.30 uur in het Ned. Isr. Oudelliedengesticht, Neuhuyskade 92/94.

Utrecht: Het spreekuur te Utrecht wordt gehouden des Dinsdags van 11-12 uur in het gebouw der Joodsche gemeente, Springweg.

Arnhem: Spreekuur eerste en derde week van de maand, en wel des Maandags, 's avonds van half negen tot negen uur in het Beth Am, Kortestraat 4.

Hilversum: Het spreekuur voor het Gooi wordt gehouden te Hilversum, elke 1e en 3e Dinsdag van de maand, van 7-8 uur 's avonds in het gebouw der Joodsche gemeente, Zeedijk 30.

Haarlem: Spreekuur Dinsdagmorgen van 10-11 uur in het gebouw der Ned. Israel. Gemeente, Lange Wijngaardstraat 14 (middendeur).

Cursus timmeren-houtbewerking

Amsterdam: De JCB stelt zich voor bij voldoende deelneming met ingang van eind Augustus een cursus timmeren-houtbewerking te organiseren, waar zoowel praktisch als theoretisch onderwijs gegeven zal worden. De cursus zal ca. 25 uren per week gegeven worden, en wel ongeveer vijf uur per dag.

In verband met de voorbereidingen is het dringend gewenscht, dat belangstellenden voor dezen cursus zich ten spoedigste op het spreekuur melden.

Avondcursussen A. B. Davids-school

Voor personen tusschen 20 en 25 jaar is bij spoedige opgave alsnog gelegenheid deel te nemen aan cursussen in de A. B. Davids-school in: stoffeeren, meubelmaken, metaalbewerking, banketbakkerij. Belangstellenden voor deze avondcursussen moeten zich ten spoedigste op het spreekuur der JCB melden.

Cursus Electromonteur

Bij spoedige aanmelding zal vermoedelijk gelegenheid bestaan per half September een nieuwen cursus voor opleiding electro-monteur te organiseren. Duur van den cursus 1 jaar, 5 dagen per week, kosten volgens inkomen, maximaal f 5.— per week. Belangstellenden wordt verzocht zich terstond met de J.C.B. in verbinding te stellen.

Cursus stoffeeren/behangen

Per 1 September is een nieuwe (derde) cursus stoffeeren/behangen begonnen. Op dezen cursus zijn nog enkele plaatsen beschikbaar. Lesrooster: Maandag, Dinsdag, Woensdag, Donderdag den geheelen dag. Kosten volgens inkomen, max. f 4.— per week.

Schilder-cursus

In den schildercursus zijn nog enkele plaatsen te bezetten. Lesrooster: 5 dagen per week.

Foto-cursus

Deze is 28 Augustus begonnen. Bij voldoende belangstelling overweegt de J.C.B. een parallel-cursus in te richten.

Vrouwelijke beroepen

Nadere mededeelingen hierover verschijnen in het volgend nummer.

Tuinbouw-cursus

Rotterdam: Het ligt in de bedoeling, in September een voorbereidenden theoretischen avondcursus te beginnen, welke cursus de volgende leervakken omvatten zal: natuurkunde, scheikunde, kennis van den grond, bemesting, plantkunde, plantenziekten, bloemisterij, fruitteelt en groenteteelt.

Cursus optiek

Utrecht: De cursus optiek is einde Augustus begonnen.

Cursus electromontage

Arnhem: Half September begint de cursus electromontage en voor enkele deelnemers metaalbewerking. De cursus wordt gedeeltelijk overdag, gedeeltelijk 's avonds gegeven. Totaal 26 uren per week. Bij onmiddellijke opgave kunnen nog enkele deelnemers geplaatst worden.

HAVECO-JUS O.R.T. IS ALTIJD OKE!

Binnenland

Opperrabbijn S. J. S. Hirsch herdacht

Opperrabbijn S. Dasberg hield een treurende in de synagoge te Zwolle

ZWOLLE. Ter nagedachtenis van wijlen opperrabbijn S. J. S. Hirsch vond Zondag j.l. in de synagoge te Zwolle een herdenkingsdienst plaats, waarbij opperrabbijn S. Dasberg een treurende uitspraak. Hieraan ontleenen wij het volgende. Spreker ging uit van Jesaja 27, vers 13: „Geschieden zal het op dien dag, dan wordt geblazen op de groote bazuin; dan komen de verlorenen uit het land Assyrië en die in het land Egypte verstooten zijn en zij werpen zich aanbeddend neder voor den Eeuwige op den heiligen berg in Jeruzalem.”

Wij, aldus spr., zijn in een stemming van verlies. In dit verband denken wij aan de wet van hasjawat awéda, de plicht tot het terugbrengen van het verloren, uit de afdeeling van de afgelopen week. Uitvoerig stond spr. stil bij de bij deze wet van kracht zijnde bepalingen. Vervolgens trok spr. een vergelijking tusschen het leven van den overleden Raw en de wettelijke bepalingen bij hasjawat awéda. Steeds heeft opperrabbijn Hirsch in zijn haast 40-jarige loopbaan als opperrabbijn ernaar gestreefd, hen, die, tengevolge van dwaaldenkbelden, in een al te haastig streven naar volkomen assimilatie, de Joodsche waarden verloochenden, terug te brengen op den weg van het Jodendom. En alle elementen geldend bij hasjawat awéda waren in zijn levensbeeld aanwezig. Nooit werd hij moede de verdoolen terug te brengen; als het moest zelfs tot honderd keer. Hij kon zich niet onttrekken aan zijn taak, omdat hij zich onder toezicht wist van een alziend God. Gedreven door zijn zuivere Jodendoms-gedachte, verkondigde hij overal de waarheid, die hij zelf in ouderlijk huis, in de leerschool, in de Joodsche studieboeken, en in de familie, waarmede hij zich vermaagschapte, zoo rijkelijk vond. Niet alleen in de synagogen en leerscholen klonk zijn oproepend en vermanend woord, ook in het volle leven, in organisaties en vergaderingen, in het persoonlijk gesprek en in geschriften. Hij bleef niet binnen de enge grenzen van plichts vervulling, doch ging veel verder als de ware vrome. Daarom was zijn arbeid zoo opbouwend. In het bijzonder bewaarde hij het Joodsche leven in zijn eigen huis op een wijze, die men niet wagen moet te beschrijven en dit in samenwerking met zijn gade, die hem het meest mist en aan wie wij allen eerbiedwaardigen dank brengen voor de wijze, waarop zij hem terzijde stond bij zijn streven naar zijn ideaal van hasjawat awéda.

Ieder, die met hem in contact kwam, moest erkennen: „Wat deze meester verkondigt is het echte zuivere Jodendom, dat ik verloren waande.” Al is hij nu heengegaan, zijn roep tot inkeer en bezinning blijft doorklinken. In het slot van de treurende sprak opperrabbijn Dasberg een door hemzelf vervaardigd Hebreeuwsch rouwgedicht uit, gemaakt naar de beginletters van den naam van wijlen opperrabbijn Hirsch.

Spreker besloot zijn rede met een vurige opwekking tot terugkeer naar Jodendom en godsdienstig dadenleven.

De dienst werd besloten met het reciteeren van enkele toepasselijke psalmen door den heer D. Davidson.

JOODSCH ORKEST TE 'S-GRAVENHAGE

DEN HAAG. Met toestemming van het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten, geeft het Joodsch Orkest te 's-Gravenhage, dirigent Calman Hakker, op Dinsdagavond 16 September a.s. in de groote zaal van gebouw „Excelsior”, Zee-straat 57, 's-Gravenhage, zijn openingsconcert.

De violist Herman Brill, voormalig concertmeester van het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest, speelt het violconcert van Tartini, de Romanze in F gr. t. van Beethoven en Cassazione van Alexander Fresco (eerste uitvoering).

Het orkest zal ten gehoor brengen Mozart's Eine Kleine Nachtmusik en de Serenade voor strijkorkest op. 48 van Tschalkowsky.

Voor nadere bijzonderheden verwijzen wij naar de aankondiging in de advertentiekolommen.

VERHURING ZITPLAATSEN SYNAGOGESCHEVENINGEN

's-GRAVENHAGE. De niet-verhuurde zitplaatsen ter Synagoge te Scheveningen (Havenkade 19) zullen op Zondag 14 September—22 Eloel a.s., des avonds te 19.45 uur, in genoemde synagoge bij opbod aan de meestbiedenden worden verhuurd.

DIENST TER BEGRAAFPLAATS

's-GRAVENHAGE. Op Zondag 14 September—22 Eloel a.s., de eerste der Selichoth-dagen, zal ter begraafplaats aan den Scheveningscheweg, des voormiddags te 9 uur, de gebruikelijke dienst worden gehouden.

DIENSTEN TER GROOTE SYNAGOGEDEN HAAG

's-GRAVENHAGE. Op Sjabbat 20 September—28 Eloel a.s. zullen ter Groote Synagoge, des ochtends en des namiddags op de gewone uren diensten gehouden worden. Toegang door het Administratiegebouw, Nw. Molstraat 13.

Voortaan zullen op Sjabbat en Feestdagen de ochtend- en middagdiensten weder ter Groote Synagoge gehouden worden. Voor de avonddiensten en de diensten op werkdagen blijft de Synagoge aan de Nw. Molstraat aangewezen.

Van 15 t/m 19 September a.s. des namiddags tusschen 2 en 4 uur zal voor occupateurs van zitplaatsen der Groote Synagoge de gelegenheid bestaan hun ritualiën naar hun zitplaatsen ter Groote Synagoge over te brengen. Zich aan te melden aan het Administratiegebouw.

Voor de a.s. Hooge Feestdagen is een beperkt aantal zitplaatsen in de gemeentelijke synagogen voor leden der gemeente, tegen voorafgaande voldoening van de helft van den jaarlijkschen huurprijs dier plaatsen, beschikbaar. De aanwijzing der zitplaatsen geschiedt vanwege het Kerkbestuur. Aanmelding ter Secretarie, afd. Boekhouding.

Voor onvermogen mannen en vrouwen is een beperkt aantal zitplaatsen voor de a.s. Hooge Feestdagen kosteloos beschikbaar. Aanmelding vóór 18 September a.s. ter Secretarie, afd. Boekhouding.

SPORTDAG IN HET APELDOORSCH BOSCH

APELDOORN. Het was een vrolijke dag j.l. Zondag 7 September. Lustig wapperden de vlaggen op het terrein waar de mededingers hun krachten konden meten in verschillende takken van sport. Ze waren aan elkaar gewaagd, de bewoners van Het Apeldoorsche Bosch en die van het Paedagogium-Achisomog. Van te voren was er flink getraind. Deze training kwam in de verschillende prestaties duidelijk tot uiting; bij hardloopen op de baan van 400 meter en 100 meter voor heeren en 80 meter voor dames. Hoogspringen, estafetteloopen, handbal, touwtrekken gaven aardige resultaten te zien. De zege met 4—0 bij voetbal voor Paedagogium „Achisomog” was verdiend. Goede prestaties waren geleverd bij tafeltennis; de door de personeelvereniging „Nieuw Leven” hiervoor beschikbaar gestelde wisselbeker is bij de winnende groep in goede handen. De andere wisselbeker was door het Paedagogium „Achisomog” voor het hoogste aantal punten zeker verdiend.

Des avonds had een gezellige bijeenkomst in het Nielshuis plaats, de mooie gymnastiekzaal van Achisomog, waar de geneesheer-directeur, zijn groote genoegdoening uitsprak over het feit, dat er zooveel aan sport was gedaan en dat de belangstelling na een tijd van inzinking weer groter is geworden. Dr. Lobstein bracht hulde aan de initiatiefnemers, Br. J. Roeper en den heer S. Cohen, die met medewerking van Br. M. de Wit, den heer J. Brilleman, sportleider in Achisomog en Zr. A. Leefma, die de damesgroep van Het Apeldoorsche Bosch aanvoerde, allen een genoeglijken dag en vooral ook nuttige bezigheid hadden bezorgd, die een rol speelt bij het herstel van de patiënten. Hierna ging spr. over tot het uitreiken van de prijzen, bekens, medailles en andere souvenirs.

NIEUWE KERKVOOGD IN GROOTE SYNAGOGETE GRONINGEN

GRONINGEN. In de 3 September j.l. gehouden vergadering van den Kerkeraad der Nederl. Israël. Gemeente alhier is de heer S. H. Aptroot benoemd tot kerkvoogd ter Groote Synagoge in de vacature, ontstaan door het overlijden van dr. S. B. Nathans. Tevens werd de heer H. Sanders benoemd tot lid van het Armbestuur (vacature wijlen den heer Jac. Velleman).

Voor artistieke FOTO'S

3713

v. BAERLESTRAAT 92
Telefoon 92123 **FOTO-MOTTEK**

Inlichtingen inzake beroepsopleiding

GRONINGEN. Als vertegenwoordigster voor Groningen van de Joodsche Centrale voor Beroepsopleiding is alhier een commissie opgericht, welke zich belast met het geven van advies en inlichtingen inzake beroepsopleiding en zoo noodig met het organiseren van cursussen e.d. in de verschillende vakken, welke thans voor beroepsopleiding van Joden in aanmerking komen.

Deze vakken zijn onder meer: huishouding, naaien, knippen, verstellen, metaalbewerking, houtbewerking, bakken, enz. Een bakkerscursus bevindt zich reeds in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Voor alle belangstellenden houdt de commissie spreekuur elken Maandagavond van 7—8 uur ten huize van dr. I. van der Hal, Verlengde Oosterstraat 10.

De commissie bestaat uit de heeren J. Aptroot, J. Cohen, dr. I. van der Hal en dr. F. Klein.

BETH TEFILLA „HAMMERKAZ”

ROTTERDAM. Bij den middagdienst op Sjabbat a.s. zal de heer S. Schaap spreken over „De Sidra met verklaring van Raw Amiel”. De heer Buchspan zal den dienst met zang opkluiseren. Aanvang van den dienst te 19.15 uur.

NIEUWE VOORZITTER VAN KERKBESTUUR

BERGEN OP ZOOM. Als voorzitter van het kerkbestuur der Ned. Israël. gemeente alhier, is Zondag j.l. benoemd de heer M. Walg inplaats van den heer J. Mol, die als zoodanig ontslag had genomen.

Werk van de Coördinatie-Commissie te Utrecht

UTRECHT. In korten tijd is de Coördinatie-Commissie een instantie geworden, tot welke zich vele Joden om raad en bijstand wenden. Het is daarom goed, het een en ander van haar arbeid te vertellen, in het bijzonder van het werk van haar Utrechtsche vertegenwoordiging.

De gewestelijke vertegenwoordiging Utrecht omvat de provincie van dien naam, alsmede de burgerlijke gemeenten Vianen, Culemborg en Nijkerk. Er zijn plaatselijke vertegenwoordigers te Utrecht, Amersfoort, Zeist en Veenendaal.

Voor de verschillende onderdeelen van haar werk heeft de Coördinatie-Commissie alhier sub-commissies gevormd. Zoo is er een sub-commissie voor sociale zorg, die is samengesteld uit twee leden der Coördinatie-Commissie en twee leden van het Armbestuur der Joodsche Gemeente. Voor de Coördinatie-Commissie hebben hierin zitting de Gewestelijke vertegenwoordigers de heeren J. Hamburger J.A.zn. en mr. A. de Haas, adjunct-gewestelijk vertegenwoordiger en plaatselijk vertegenwoordiger als secretaris; voor het Armbestuur de heeren H. Elzas en A. van Staveren.

De sociale subcommissie houdt zich met alle sociale problemen bezig, voornamelijk met de be-

LAAT ONS UW LADDERS OPHALEN!

Kousenlinie „LADDERVAST”

Merwedepl. 13 - E. LÖWENSTEIN - Telef. 93709
Gratis afgehaald en thuisbezorgd!

middeling van de sociale zorg voor personen, die door de tijdsomstandigheden getroffen worden.

Met het oog op het onderwijs-vraagstuk is er een onderwijs-commissie gevormd. Deze staat onder voorzitterschap van dr. L. Leydesdorff.

De zorgen van de Coördinatie-Commissie zijn vele en velerlei. Zij heeft een lijst opgemaakt van adressen, waar logies mogelijk is. Zij verwijst voorts personen naar de Joodsche Centrale voor Beroepsopleiding.

De plaatselijke vertegenwoordiging houdt wekelijks zitting. Haar spreekuur, dat gehouden wordt des Maandags van half acht tot half negen, in het gebouw der Joodsche Gemeente, Springweg 164, waar adviezen worden verstrekt, wordt druk bezocht.

MASSAGE, HEIL- EN BABYGYMNASTIEK

GESINA DENNEBOOM

PL. FRANSCHELAAN 16 TEL. 52693

BELASTINGZAKEN — BOEKHOUDINGEN

Accountantskantoor **M. J. GALITZIËN**

SARPHATISTRAAT 109, AMSTERDAM-C., TELEF. 53005

OVERHEMDEN 3380

maken en repareren

JONAS, Slaakstr. 10, Tel. 29416

Wim Loopuit

FOTOGRAAF

Foto's van documenten en

administraties

Kinderportretten

Gelegenheidsfoto's

Den Texstraat 43, Telef. 32828

Gooi Uw ouden
Hoed niet weg,
wij maken hem
weer nieuw!

JACOB LIERENS

koopt goed onderhoud KANTOORMEBELEN
Brandkasten, geheele en gedeeltelijke Inboedels, etc.
WATERLOOPLEIN 93-97, Telefoon 47617. Ook Zondags.

Verloofd:
ANNY DREESDE
en
EMANUEL JACOB POLAK
Amsterdam (Z.), 14 Sept. 1941.
Diezestraat 30.
Valeriusplein 18. 3860
Geen ontvangdag.

Verloofd: 3695
WIES VAN DIJK
en
PAUL HERTOOG
Amsterdam, 13 Sept.
P.I.Z. Pl. Franschelaan 8-10.
Groningen, Bernouilliplein 36.

Verloofd:
JUDITH G. SINASOHN
en
JACQUES ABRAHAMS
Tijdelijk Utrecht,
Nieuwegracht 52. 3836
Den Haag, Wilhelminastr. 95.
Geen receptie.

De Heer en Mevrouw 3897
M. JACOBS-ARONSON,
geven met blijdschap kennis
van de geboorte van hun Zoon
HERMAN
Amsterdam, 7 Sept. 1941.
Tijdelijk: P. I. Ziekenhuis,
Pl. Franschelaan.
Vechtstraat 182.

Met groote vreugde geven
wij kennis van de geboorte van
ons Dochtertje 3879
SYLVIA BERTHA COSTER
M. COSTER.
B. COSTER-ZADICK.
9 September 1941.
Hectorstraat 18.
Tijd.: C.I.Z.

JACQUES VAZ DIAS
en
LENIE VAZ DIAS-HOEK
geven kennis van de geboorte
van hun Zoon.
Haifa, Eindorstr. 22.
Juni '41. 3794

BAR MITSWA
van onzen jongsten Zoon
JACQUES JUDA
op Sjabbath 18 Eluel 5701
(20 September 1941).
PH. MENDELSON.
H. H. MENDELSON.
COHEN.
Burmanstraat 13 huis. 3800

Zaterdag 20 Sept. 1941
(28 Eluel 5701) a.s., hopen
onze geliefde Ouders,
de Heer en Mevr.
E. HEN-BRAADBAART
hun 25 jarige Echtvereeniging
te vieren.
Dat zij dien dag nog vele
jaren mogen herdenken
is de wensch van hun
Kinderen: 3787
ALFRED HEN
en Verloofde.
GUSTAAF A. HEN.
Amsterdam, Roerstr. 92.

19 September (27 Eluel)
a.s., hoopt mijn geliefde
vader, de Heer 3683
M. STOPPELMAN,
zijn 70sten Verjaardag
te herdenken.
Zijn liefhebbende Dochter,
B. STOPPELMAN.
De Joodsche Invalide.
Weesperzijde 44.
Geen receptie.

Op 4 Sept. j.l. overleed tot
onze diepe droefheid, onze
lieve Vrouw, zorgzame Moe-
der, Behuwd- en Groot-
moeder, 3867
Mevrouw
BETSY VLES
geb. WARENDORF,
in den ouderdom van 65 jaar.
Begravenis had plaats te
Muiderberg op 7 Sept.
Uit aller naam:
A. J. VLES.

Heden overleed onze lieve
Moeder, Behuwd- en Groot-
moeder, Mevr. de Wed.
J. HAMBURGER—
HAMBURGER,
in den leeftijd van 77 jaar.
E. SERLUI—
HAMBURGER.
ALEX SERLUI.
L. HAMBURGER.
B. HAMBURGER—KORN
NELLY HAMBURGER.
SARA HAMBURGER.
C. SANDERS—
HAMBURGER.
BEN SANDERS
en Kleinkinderen.
7 Sept. 1941.
Amsterdam, 15 Eluel 5701.
Oosterpark 81. 3802

Zaterdag 6 Sept. j.l. over-
leed onze Vader, Behuwd- en
Grootvader, 3856
de Heer
J. POPPELSDORF,
in den leeftijd van 87 jaar.
Uit aller naam:
H. POPPELSDORF.
Geen rouwbeklag.

Tot onze groote droefheid
overleed onze onvergetelijke
lieve Man, Vader, Behuwd-
en Grootvader, 3699
de Heer
BENJAMIN MELJER,
in den ouderdom van 75 jaar.
Uit aller naam:
C. MELJER—
VAN BAALLEN.
8 Sept. 1941.
Amsterdam, 16 Eluel 5701.
's-Gravensandestraat 22.
Apeldoorn.

Heden overleed na lang-
durig lijden onze innig ge-
liefte Echtgenoot, Moeder,
Behuwd- en Grootmoeder,
Mevrouw
LEA DUSSELDORP—
SJOUWERMAN.
S. N. DUSSELDORP.
N. DUSSELDORP.
J. DUSSELDORP—
PARSSER.
J. DE SMITT—
DUSSELDORP.
M. DE SMITT
en Kleinkinderen.
13 Eluel 5701.
Amsterdam, 5 Sept. 1941.
Pl. Kerklaan 9. 3871

Heden overleed, nog zeer
plotseling, na een langdurig
en geduldig lijden, onze lieve
Man en zorgzame Vader en
Behuwdvader, 3798
EFRAIM DE SWAAN,
in den ouderdom van 49 jaren
Groningen, 6 Sept. 1941.
Folkingsstraat 23.
K. DE SWAAN—
COHEN.

RIKA.
DOLF.
ROSA.
LEVI.

Heden overleed tot onze
diepe droefheid, onze lieve
Moeder, Behuwd- en Groot-
moeder, Zuster, Behuwd-
zuster en Tante, 3827
Mevr. Wed.
BERTHA GOUDSMIT—
HAAS.

Den Haag, 13 Eluel 5701.
4 September 1941.
R. SCHEFFER—
GOUDSMIT.
E. HILLESUM—
GOUDSMIT.
M. T. S. HILLESUM.
Brooklyn, N.-Y.:
W. GOUDSMIT.
J. GOUDSMIT—
WRAZLOWSKY
en Kleinkinderen.

Regenten en Regentessen van het Tehuis voor Isr. Oude
Lieden, geven met innig leedwezen kennis, dat hun hoog-
geachte medebestuurder, de Heer

A. GODSCHALK

na kortstondige ziekte, is overleden.
Arnhem, 6 September 1941. 3907
Markt 5.

Heden overleed mijn lieve
Vader, Behuwd- en Groot-
vader, 3905
A. GODSCHALK,
Wedn. van W. KAN,
in den ouderdom van 60 jaar.
Arnhem:
BERTHE GODSCHALK.
Groningen:
J. VAN ADELSBERGEN-
GODSCHALK.
M. VAN ADELSBERGEN
en Kind.
14 Eluel 5701.

Arnhem, 6 Sept. 1941.
van Heemstralaan 47.
Liever geen bezoek.
Eenige en algemeene
kennisgeving.

Heden overleed onze beste
Broer en Oom, 3906
A. GODSCHALK,
Wedn. van W. KAN,
in den ouderdom van 60 jaar.
Oosterbeek:
JOH. GODSCHALK.
JB. GODSCHALK.
Emmen:
R. KATS—GODSCHALK.
Veendam:
S. KLEIN.
J. VLEESBLOK—KLEIN.
M. VLEESBLOK.
Arnhem, 6 Sept. 1941.

Heden werd ons de treu-
rige tijding, dat op 1 Sep-
tember te Antwerpen is over-
leden, de Heer 3878
A. RODRIGUES.
DE MIRANDA,
in den ouderdom van 68 jaar.
Namens de geheele familie:
S. RODRIGUES
DE MIRANDA.
Amsterdam, 7 Sept. 1941.

Uitsluitend langs dezen weg
betuigen wij onzen oprechten
dank voor de vele en hartelijke
blijken van belangstelling, ons
betoond bij het overlijden van
onzen geliefden Echtgenoot,
Vader, Behuwdvader, Broeder,
Behuwdbroeder en Oom,
den Heer
A. MAYKELS Hzn.
Uit aller naam:
R. MAYKELS—
KONIGSBERGER.
Amsterdam, September 1941.
Pl. Parklaan 13. 3803

IN PLAATS VAN KAARTEN
De Heer en Mevrouw 3886
BENNO BAMBERGER—
KLEVE
zeggen door deze hartelijk
dank voor de blijken van be-
langstelling ondervonden ter
gelegenheid van hun Huwelijk.
A'dam, Willemsparkweg 18.

Uitsluitend langs dezen weg
danken wij, ook namens wed-
zijdsche familie, voor de be-
langstelling bij ons Huwelijk
ondervonden. 3696
S. PAGRACH.
I. PAGRACH—SPIEGEL.

DANKBETUIGING

Ik voel mij gedrongen een
spontaan woord van dank te
betuigen aan Directie en ver-
plegend personeel van de Jood-
sche Invalide voor de liefderijke
en langdurige verzorging van
mijn lieve Vrouw, zorgzame
Moeder, Behuwdmoeder en
Grootmoeder, 3868
Mevrouw
BETSY VLES-WARENDORF
A. J. VLES.

Uitsluitend langs dezen weg
betuigen wij onzen hartelijken
dank aan allen, die hun deel-
neming hebben betuigd bij het
overlijden van den Heer
MOZES SCHAAP.

Tevens den Heeren Doktoren
en verplegend personeel van
het N.I.Z., die zijn lijden zoo-
veel mogelijk trachtten te ver-
zachten, alsmede den patiënten
van zaal B 14 onzen oprechten
dank voor hun bewijs van
medeleven aan ons betoond.
3898 Uit aller naam:
Wed. M. SCHAAP—KUYT.

Voor de vele blijken van be-
langstelling, die ik bij mijn
75en verjaardag mocht ont-
vangen, zeg ik, mede namens
mijne kinderen, hartelijk dank.
Rabb. Dr. H. L. WEYL.
Amsterdam, 3880

Voor de blijken van deel-
neming bij het overlijden van
onzen lieven Man, Broer,
Zwager en Oom, betuigen wij
U onzen hartelijken dank.
Uit aller naam:
B. KUYPER—3688
VAN VOLLENHOVEN.
Enschede, September 1941.

Voor de vele blijken van be-
langstelling naar aanleiding
van het overlijden van onzen
onvergetelijken Vader, Behuwd-
en Grootvader, 3861

MARCUS CATS,
in leven Voorganger der Ned.
Isr. Gem. te Enschede, betui-
gen wij onzen welgemeenden
dank.

ED. CATS.
ANNIE CATS—
VAN DAM.
ALFRED CATS.
MR. HANS CATS—
HILLESUM.
MAX KANTEMAN.
ELLY KANTEMAN—
CATS
en Kleinkinderen.

Voor de betoonde belangstel-
ling bij mijn afscheid, wil ik
voorloopig langs dezen weg,
mede namens mijn Echtgenoot
en wederzijdsche familie, al
mijn vrienden hartelijk dank
zeggen. 3857
EEF LEWENSTEIN—
ROOS.

8 Sept. '41.
Voor de vele hartelijke be-
wijzen van deelneming, ons be-
toond na het overlijden van
onze lieve Zuster, Schoonzuster
en Tante, 3896
Mevrouw
IDA ELZE-LEVINSON
te Rotterdam, betuigen wij uit-
sluitend langs dezen weg onzen
hartelijken dank.

Uit aller naam:
JEANNETTE LEVINSON.
Amersfoort, September 1941.

DANKBETUIGING

Voor Uwe belangstelling en
medeleven in het voor ons zoo
treurig verlies van onzen lieven
Man, Vader, Behuwd- en Groot-
vader, den Heer S. FRANK,
zeg ik door deze, mede namens
mijn kinderen, hartelijk dank.
3908 Mevr. Wed. S. FRANK
Arnhem, 12 September 1941

VERHUIJD

Dr. G. VAN DAM
arts voor Rheumatische ziek-
ten en Fysische Therapie, van
Inst. v. Fysische Therapie,
Keizersgracht 489-491, naar

Watteaustraat 10
Spreekuur: 2-3 uur beh. Zat.
Ziekf. leden: 8½-9½ u. Tel.
95510. Polikl. Sarphatistr. 97,
Woensdag en Vrijdag 4-5 uur

B. D. de Haas
ARTS
Rotterdam, Bergweg 253
heeft de praktijk hervat

Tandarts Simons
houdt voortaan spreekuur uitsl.
voor Joodsche patiënten:
Badhuisweg 38, Scheveningen.
Spreekuren: dagelijks 1½-2½
en Dinsd. en Donderd.av. 7-8

VOOR GRAFWERKEN
ANTON KLEINKRAMER
WETERINGSCHANS 114
TELEFOON 34165 AMSTERDAM
60885

Voor **Vleesch**
Fa. S. M. KEIZER & Zn.
Vleeschhouwer en Poelier
O. R. T. 2586
WATERLOOPLEIN 123
TELEFOON 45400

CAUVEREN
COPIEERT ALLES!
SCHRIJFMACHINES IN HUUR
REPARATIE-INSICHTING
AMSTERDAM
UTRECHTSCHESTRAAT 36 TEL. 33691
ENSCHDE, DAALWEG 52 TEL. 5934

FOTOCOPIEËN
EDICURE, MASSAGE
HOOGTEZON
P LEO v. d. KAR
Dipl. Ned. Gen.
RIVIERENLAAN 174
A'DAM-Z. - TEL. 24750
Aan huis te onthieden
3702

**Wegens beperking
van papierverbruik**
zullen dit jaar Nieuwjaars-
wensen in dit blad niet
worden opgenomen.

N.A. HAMBURGER.
MAKELAAR. PL. MUIDERGRACHT 129. A'DAM. TEL. 53764

HUUR-INCASSO
TAXATIEN

HYPOTHEEK 4%
ASSURANTIE

RUSTHUIS PARKZICHT N.V.

Teniersstraat 4, Amsterdam-Z., Telef. 22887
3889 Directie: Broeder Hes

VERSCHEENEN:

CHAJIEM VAN GROEDE

door JEROHM HARTOG en HUGO HEYMANS
met teekeningen van FRÉ COHEN 3900

Een boeiend verhaal voor de rijpere Joodsche jeugd. (± 200 pagina's in fraaien band f2.65). Te verkrijgen bij Drukkerij Trio, Oosterschekade 3, Amsterdam C. of bij de Joodsche Boekh. (Aan de intekenaren is het boek reeds toegezonden).

GRATIS!!!

bezigting van onze opleidingsschool tot gediplomeerd Schoonheidsspecialiste, Pedicure, Manicure, Massage, Ont-haring, waar direct praktisch en theoretisch gewerkt wordt onder leiding van Arts. 3700 Billijken prijs. Desgewenscht gemakkelijke betaling Erkend diploma wordt uitge-reikt - Inlichtingen bij

MINI MOOY
HEMONYSTRAT 26
TELEFOON 90645

BESTELDIENST KINSBERGEN

ZIESENISKADE 23
bij de Weteringschans
Telefoon 34452, na 7 uur 52218.

J. TRIJBETZ

Gedipl. Pedicure 2783
bezoekt U aan huis voor 60 ct.
per behandeling.
RIJNSTRAAT 193, TEL. 27787

Copiëer- en Type-Inrichting

FOTOCOPIE

Marianne Koref-Sohlberg,
Daniël Willinkplein 332
Amsterdam-Zuid 3716
Telefoon 23522. Zat. g. g.

VERA BARSTZ

Manicure, Pedicure, Massage.
Aan huis te ontb. Tel. 93662.
3751

LILI HERZ

3555
Leerare Rohelandgymnastiek
Massage Heil-eurythmie
Euterpestraat 67, Telef. 91826
heeft werkzaamheden hervat

FR. VANRAALTE

Opvoedkundige adviezen
Stadionkade 12, Amsterdam-Z.
Telefoon 22841 3849

Els Chits

3816
Heilgymnaste, Masseuse.
Praktijk hervat

Voor het regelen en verzorgen van BEGRA-FENISSEN wende men zich tot de

Particuliere Begrafenisonderneming

3728 „SJOLOUM"

Plantage Muidergracht 121, Amsterdam
Telefoon 51618

Voor waakdienst dag en nacht bereikbaar
Stemmige Rouwkamer beschikbaar

Rotterdamers!

NIEUWJAARS-ADVERTENTIES worden dit jaar in dit blad niet opgenomen. U bent dus verplicht Uwe verwanten en relaties visitekaarten te zenden. Na 15 October mogen geen visitekaarten meer gemaakt worden. Laat deze dus tijdig verzorgen door het van ouds bekende adres

GEBR. HAAGENS, Rotterdam
CLAES DE VRIESELAAN 161a - TEL. 30345
Ritualien - Drukkerij - Advertentiebureau

Abonnementen en advertenties voor dit Weekblad kunt U ons opgeven. 3814

Fa. Weyl, Krugerlaan 68
GOUDA, TELEF. 2807 3813
verzoekt bestellingen voor de komende feestdagen uiterlijk Dinsdag tevoren op te geven.

Aangifte Joodsch Grondbezit

Assist. en Advies door Joodsch Accountant te DEN HAAG, m. jarenlange ervaring op gebied vaste goederen. Telef. 770731.

INVULLEN

AANGIFTE-BILJETTEN
INKOMSTEN- EN 3828
VERMOGENSBELASTING

J. MOSSEL

Belastingconsulent
AMSTELLAAN 35,
Amsterdam-Z., Telefoon 90313

VAKKUNDIGE REPARATIES

van

OVERHEMDEN

Heeren-modes 3778

MARCEL FRENKEL

Beethovenstr. 7b
Telefoon 94243

LESSEN

Pianolessen

CLARA CARDOZO-VEERMAN
Dipl. Conserv. - Oud-leerlinge
van NELLY WAGENAAR
N. Amstellaan 178, Tel. 92988

J. POPPELSDORF

3758 Leeraar
VIOOL- EN SAMENSPEL
J. M. Coenenstr. 23
TELEFOON 28007

SAM TROMP

Onderwijs viool, piano- en
samen spel, zowel voor begin-nelingen als meer gevorderden.
Telefoon 94074 3547
DEURLOOSTRAAT 35

FRANS M.O. SPAANS M.O.

R. WAFELMAN
Dipl. Handelshogeschool, Parijs
Bronckhorststr. 19, Amsterdam
Telefoon 28608
C. Francklaan 10, Heemstede
Telefoon 29983 3592

R. DE MEZA

Leeraar Engelsch M.O.
Handelscoresp., Convers., etc.
Volkerakstraat 37, Telef. 93595

Bertr. H. Drilsma

ALEX. BOERSSTRAAT 22,
Amsterdam-Z., Telefoon 25236
Opleiding M.O. Staathuishoud-kunde, Vak-Economie voor Boekh.- en Accountants-ex.

ROTTERDAM. Student geeft
lessen aan leerlingen v. middel-bare scholen in wis-, natuur-en scheikunde. Br. BMS 1, Adv.
Bur. Slagter, Essenb. singel 82

HAARLEM. - Student wenst
lessen te geven aan H.B.S.-leerlingen. Brieven J 916 bvdbl.

Neemt les in Autotechniek en Montage - HET VAK DER

TOEKOMST

3737 M. A. CITROEN
Dipl. K.N.A.C., C.C.A.B. & P.B.N.A.
TEL. 21606 en 23612
MUSEUM RIJSCHOOL

Joodse Studenten Combinatie Den Haag

stelt zich beschikbaar gedurende de tijd, waarin er nog geen schoolonderwijs gegeven wordt, de kennis van leerlingen van alle lagere en middelbare scholen op peil te houden. In verband met een goede en snelle organisatie wordt spoedige aanmelding verzocht. 3835
Correspondentie-adres: WETERINGKADE 137, DEN HAAG.

BETSY C. DRILSMA-NORD

Leerare in de Franche Taal,
ALEX. BOERSSTRAAT 22,
Amsterdam-Z., Telefoon 25236
Opleiding M.O. (A.) L.O. en
dipl. Handelscorespondentie
(Cursus en Privaatlessen)

P. S. BOLLE

Leerare M.O. Engelsche taal
en Handelscorespondentie
Privé- en clubles 3654
Amsteldijk 76, Telefoon 90573

W. J. BINGER

3244
Leerare Spaans M.O. Opl.
Prakt. ex. conv. - Amazonen-
straat 54 huis, Telefoon 28874

Mevr. SCHMULLER

Pianoles, ook aan beginners
3590 Stadionkade 105 1

"HANDELSONTWIKKELING"

Dir. L. Dekker - Leeraar M.O.
Mod. Talen - Spaans,
Boekhouden en Steno.
Opl. M.O. en L.O., Hoofdcorr.
Praktijkexamens - Conversatie
Individuele methode
Privé- en Combinatieles
Weteringschans 241, Tel. 34950

STENO en TYPEN

Privé-, club-, dag- en avondlessen

E. B. Muller

Z. Amstellaan 52, Telef. 91406

Wis-, Natuur- en

Scheikunde-lessen

aangeboden voor leerlingen
H.B.S. en Gymnasium, voor
eind- en staatsexamen te Leiden
en te Rotterdam. Br. J 905 b.bl.

Modeteekenaar heeft nog enk.
uren disponibel voor privé- en
clublessen. Br. J 901 b.v.d.bl.

H. OTTO LEVENBACH

Leeraar Engelsch M. O.
Opleiding L.O. en Han-delsexamen (zomer 1941, 86 % geslaagden). Club- en privé-lessen. Te spreken v. 19-19.30 uur. Zomerdijkstraat 7, Tel. 95304

Fransch - Engelsch - Boekhouden - Wiskunde - Typen enz.

Privé en clublessen

Prima onderwijs. 3540 Inlichtingen: Telefoon 93791

Opleiding S.P.D., Associatie-examen, Middenstands-examen, Fin. Rekenen van 't Ned. Inst. v. Acc.

Club en Privé lessen voor leerlingen van de gymnasia
H.B.S. U.L.O. en Handelsdagschool in de vakken wis-kunde, Boekhouden, Handelsrekenen enz.

DEN HAAG Weteringkade 60 Leeraar
Tel. 722620 L. VAN GEUNS Boekh. M. O.

A. B. BROMET

3823 Econ. drs. accountant
UITERWAARDENSTRAAT 28 - TELEFOON 27154
Opleiding voor boekhoud- en accountants-examens

CURSUS EERSTE HULP

bij ongelukken door D. GRANAAT, Arts.
Privé of in clubverband.
Inlichtingen: KLOVENIERSBURGWAL 117, TELEF. 43320

GEDIPL. BOEKHOUDER N. WAGENAAR
1e OOSTERPARKSTR. 11 - BILLIJKE COND. - PRIMA REF.

INSTITUUT FRENKEL

BORSSENBURGPLEIN 9, Amsterdam-Zuid. Tramlijn 4, 8, 25
Dag- en avondlessen volgens eigen systeem in: Engels, Duits,
Frans, Spaans, Portugees, Boekhouden 5771

ENGELSCH. B. DE JONGH,
leeraar M.O. Opl. alle ex.,
convers. - Rijnstraat 162

Bernard Drukker

Einddipl. Conserv. Amsterdam
Oostenr. Staats-certificaat
piano-solist

ex-kapelm. solo-organist
Cinema Royal

ex-leider Octophonikers AVRO,
geeft piano-onder. klass. (en
jazz, eveneens opl. orkest-mu-
sicus en kl. ensemble-spel
(amusement, jazz en klassiek)
voor alle ork.instr. 3832

BRONCKHORSTSTRAAT 32

Wis-, Natuur- en Scheikunde

voor middelbare scholieren; en
opleiding K I en K Y door
candidaat wis- en natuurkunde
H. Ferro, Volkerakstr. 152, Z.

Nora Polak

Viool-leeraar - Piano- en
ensemble-lessen

Diploma Rijks-Conservatorium

Tevens leden gevraagd voor
Jeugdorkest (viool, cello, blok-
fluit) en Kinderkoor. 3777

Inlichtingen en aanmelden:
Leuvensestr. 30, Tel. 551238
Scheveningen

Dora Bueno de Mesquita

Logopaediste en lerare solo-
zang - Behandeling v. spraak-
gebreken en stemstoornissen.
Lippen voor doven en slecht-
horenden. - Lessen worden ge-
geven in 't Gooi, Amsterdam,
Apeldoorn en Deventer. Aan-
melding van leerlingen:
Batterijlaan 14, Bussum 3697

Grondig PIANO-ONDERE.

Spec. cond. v. beginn. VI. en
prett. meth. Solozang en koor-
begel. Br. no. 420, Adv.-Bur.
Haagens, C. de Vrieseln, R'dam

Privé-cursus DAMESHOEDEN

Grond. vakstudie bij ged. Dame,
Mevr. Hertz, Joh. Verhulststr.
131, Tel. 92657. 3711

PIANO-ONDERWIJZERES
Einddipl. Conserv., lessen tegen
zeer bill. cond. Br. J 880 b.v.d.b.

OPL. PRACTIJKDIPLOMA
BOEKHOUDEN

Privé- en clublessen bij
Vaz Dias 90% geslaagden

FRANSCH
JOH. POLAK

Leeraar Fransch M.O.,
beëdigd translateur. Opleiding
praktijkexamens. — Bijwerken
van leerlingen. — Gijbrecht v.
Aemstelstraat 17 hs, Tel. 50473

„INST. OOST”
Prima onderw. — Lage les.

STENO, TALEN, BOEKHOUDEN
Typen, Wisk. Dag & av. Tel. 53741

VOLLEDIGE OPLEIDING
STAATSEXAMEN A EN B
Inlichtingen bij: 3623
Mevr. WARENDORF,
Chopinstraat 15, Telef. 21343
en JO v. PRAAG,
Litt. class. cand. ae.
Z. Amstellaan 246, Telef. 95143

M. VAN STRATEN

LEERAAR M.O. BOEKHOUDEN

VECHTSTRAAT 5 TELEFOON 97565
Opleiding Boekhoud-Examens - Club- en Privélessen
Inlichtingen van 18.30—19.30 uur 3672

O P L E I D I N G

voor

JOODSE A.S. LEERKRACHTEN

BIJ HET VOORBEREIDEND EN LAGER

MONTESSORI ONDERWIJS

door

Oud-Docenten v.d. Amsterd. Montessoricursus
Praktijk-opleiding in Joodse M. scholen
Inlichtingen: Michel Angelestr. 53, A'dam, Woensdag 10-11, Vrijdag 3-4

• Opleiding tot arts- of tandartsassistenten
(individueel of in groepsverband)
door gevestigd arts en tandarts

• Opleiding tot schoonheidsspecialisten
onder medisch toezicht
Inlichtingen bij Mevr. Cohen, Pieter Breughelstraat 17,
Utrecht, Telefoon 16373 3840

Instituut van Amerongen

LESSEN IN ALLE VAKKEN VOOR LAGER EN
MIDDELBAAR ONDERWIJS. — Mogelijkheid tot
het vormen van clubjes voor middelbaar onderwijs
Speciale tarieven. — Inlichtingen uitsluitend schriftelijk
aan te vragen: ALBRECHT DÜRERSTRAAT 46 1

dansinstituut leviet

keizersgracht 824 3816 telefoon 45038
clubs voor beginners en gevorderden. inschrijving dagelijks

INSTITUUT „BERLAGE”

Onder leiding van Drs. J. v. d. STAR
Oud-leeraar H.B.S. en Handelsschool te Amsterdam
Schriftelijke en mondelinge examenop-
leiding door het gehele land

OUDE EN MODERNE TALEN
HANDELSWETENSCHAPPEN EN STENO
BLJWERKEN VAN LEERLINGEN

3838
Inl. h.d. Administrateur: J. MOSSEL, AMSTELLAAN 35, A'DAM, TEL. 90313

Leert stenografie

JOODSCHE JONGELUI
maakt Uw tijd productief en
neemt Stenografie-les (stelsel
Groote) bij gedipl. Joodse
Leeraren. Privé- en clublessen
Mevr. S. VET, 3709
Euterpestraat 110, Telef. 21876

TEEKENLES

voor kinderen en volwassenen
Ook in clubjes 3809

Dien Sanson, Leerares M.O.
GRAAF FLORISSTRAAT 34,
ROTTERDAM 3809

PRIMA PIANOLEN 3806
tegen zeer billijke condities,
methode M. Flipse
J. QUERIDO
1e Middellandstr. 4, Rotterdam

Mr. JACOB FRANKEL,
leeraar modern-Hebreeuwsch,
heeft zijn lessen hervat
Linnaeusstraat 102 3848
Amsterdam-O., Telefoon 54460

CHEMISCH STUDENT
geeft lessen in Natuur- en
Scheikunde aan leerlingen uit
Den Haag en omgeving. Brie-
ven: S. VROMEN, Kon. Wilh.
30, Voorburg 3796

Leert Stenografie

LEA THEEBOOM 3804
Amstellaan 46, gedipl. leerares

A. DE GOEDE

onderwijzer i.o., staatssex. A
godsdienst-hoofdonderwijzer
heeft nog enige uren beschikb.
voor bijwerken van leerl. i.o.,
mulo, h.b.s. Bill. cond.
Retiefstr. 116, Amsterdam-O.

ENGELSCH d. Eng. Dame, p.
les 60 ct. Br. J 907 b. v. d. bl.

ERNA LEEFSMA 3839
Onderwijzeres G.O. en L.O.
heeft nog enkele uren beschik-
baar. — Biesboschstraat 12 1

BLJLESSEN DEN HAAG
door student in wis-, natuur-
en scheikunde. Telefoon 772737
M. A. KANER, 3682
1ste Van der Boschstraat 141

ENGELSCH - I. B. DE JONG
Leeraar M.O. 3821

Convers. en Examenopleiding
Amstelkade 126 (Z.) Tel. 91755

ONDERWIJS. Econ. Doctoran-
dus te R'dam leidt op voor alle
handelsvakken, middelb. onder-
wijs en M.O.-dipl. Event. ook
toezicht. Br. BMS 39, Adv.-Bur.
Slagter, Essenburgsingel 82

STENOGRAFIE 3870

S. PLUKKER, gedipl. leeraar
Eemsstraat 40, Telefoon 21735

PAUL F. SANDERS 3887
STADHOUDERSKADE 57
Leeraar muziekgeschiedenis,
harmonie en compositie
Muziekgesch. ook in clubvorm
Aanvr. uitsluitend schriftelijk

Kinder- en Meisjeszangkoor
PIANOLESSEN

EVELINE POPPERS 3865
Burg. Meineszlaan 76 a, R'dam

SOPHIE ENGEL HEYMANN

ITALIAANSE ZANGSCHOOL
MARCHESIE
SARPHATISTRAAT 80 1

Boekhouden H. COHEN

Lid der Ver. van Leeraren
Handelswetenschappen
Leeraar M.O. Boekhouden
LINNAEUSKADE 41
Amsterdam-O., Telefoon 52405

**OPL. PRAKTIJK-
DIPLOMA LERAAR Engels**
Br. J 347 Bkh. VIS, Rijnstr. 12

Latijn en Grieks, mod. talen
Bill. cond. Prima ref. J. GANS,
class. stud. Van Breestraat 100

DEN HAAG 3852

TREES HEYMANS

PIANO-LEERARES
Tel. 552969, Frankenstraat 40

ENGELS

Dr. M. POLAK, LERAAR
Engelse taal en letterkunde,
leidt op voor L.O. en M.O.
Saffierstraat 74, Amsterdam-Z.
Telefoon 28640 3782

ENGELS

Praktijkexamen — Conversatie
S. POLAK-WAAGENAAR
LERARES ENGELS M.O.
Saffierstraat 74, Amsterdam-Z.
Telefoon 28640 3783

Vioollessen

M. L. SPIER 3677
ex-lid Res.-orkest, Den Haag.
Prima ref. — Bill. cond.
Hasseltsestr. 40, Tel. 555970,
Scheveningen

NAP. DE KLIJN — ALICE HEKSCH

3834 hebben hun Viool-, Piano- en Ensemblelessen hervat
JAN LUYKENSTRAAT 68, AMSTERDAM, Tel. 22002 ROZENLAANTJE 4, LAREN, Tel. 3488

Arts- en Tandartsassistenten

Opleiding tot arts- en tandartsassistenten — In deze cursus is
inbegrepen een opleiding voor het volledige diploma E.H.B.O.
Inlicht. worden verstr. door Dr. Arthur Polak, arts, Lomanstr.
67, tel. 90108; H. S. Pos, tandarts, Lomanstr. 65, tel. 95676.

ENGELSCH-DUITSCH Opleiding examens Handels-
correspondentie en conversatie.
H. L. HENDRIX, Mathenesserlaan 167, Tel. 39360, Rotterdam
Privé- en clublessen 3572

INSTITUUT „MOHA”
JOODSCH INSTITUUT VOOR HANDELSOPLEIDING

DIR.: L. VAN MOPPES

OPLEIDING VOOR: 3853

SECRETARESSE, CORRESPONDENTE, STENO
TACHO, TYPEN, TALEN, BOEKHOUDEN,
HEBREEUWS

AMSTERDAM Z.

ZUIDER AMSTELLAAN 45, TELEF. 23002
Adj.-Dir.: **M. FRANK**

DEN HAAG

AMBERBOOMSTRAAT 37 (bij de Ioplaan)
TEL. 39 19 56

INSCHRIJVING NIEUWE LEERLINGEN VANAF
MAANDAG 29 SEPTEMBER WOENSDAG 10 SEPTEMBER
Dag.: 10.30-12, 2-3.30 en 6.30-8 uur Dag.: 10.30-12, 2-3.30, en 6.30-8 uur

TEXTIELCURSUS J. PH. PEPPER

3888 Ex-leeraar Av. Vakschool voor Winkelpersoneel
Textielwarenkennis Manufacturenbrevet
(78 pCt. geslaagden)

18 September begint de nieuwe cursus
Inschrijving en spreekuur 20 uur, Kribbestraat 36 hs., Amsterdam-Z.

Analysten-Cursus

onder leiding van Dr. JOS DE LIVER, Leraar Joodse H.B.S.,
Theoretische en praktische opleiding voor examens Ned. Chem.
Vereeniging — Inlichtingen: OLYMPIAPLEIN 156, Tel. 92354

HUWELIJKEN

Nette weduwe, middelb. leeft.,
opgeruimd karakter, zoekt
SERIEUZE KENNISMAKING
met absoluut netten heer. Br.
J 900 bureau van dit blad.

Schadchen voor betere kringen
Mevr. SEELIG, Maasstraat 8,
A'dam (Z.), Telef. 29018, uitsl.
Dinsdags 12-5 u. Brieven naar:
Soestdijk, Mendelssohnlaan 15.

Jonge dame, goede versch. m.
kl. verm. en goede ink., w. ken-
nismaking m. heer v. 30—35 j.,
uit g. huize, m. ink., niet lib.
Br. 947, Boekh. Onderwijzer,
Lekstraat 150, A'dam-Z.

HUWELIJK Lib. Isr. moderne Jongeman, 26 jaar, alg. ontw.,
geg. middenst., eigen zaak (goed best.), prima
ref., goed voork., zacht kar., niet in de gelegenheid in Joodse
Jeugdkringen te verkeren, zoekt langs dezen weg ser. kennis-
making met NET MOD. MEISJE, lib. Isr., 20-30 jaar, alg.
ontw., geg. middenst., goed voork., zacht kar., onbespr. gedrag.
Laten zij, die niet gewend zijn op deze wijze kennis te maken,
gerust en in vol vertrouwen schrijven (lieft met bijv. foto).
Foto op eerewoord retour. Strenge discretie verzocht en ver-
zekerd. Br. BMS 6, Adv.-Bur. Slagter, Essenburgsingel 82, R'dam

TE HUUR
gevraagd

Lib. Israel. Dame zoekt ZIT-
SLAAPKAMER in Nw. Zuid.
Liefst part. of 1e ét. Is ook
gaarne bereid i. assist. te verl.
of gezelschap. Br. J 904 b.v.d.b.

Bej. echtp. z. rit. pens., liefst
benedenb. Br. aan L. de Winter,
N. Prinsengr. 10, Amsterdam.

Eén week gezellig goed pens.
gezocht door alleenst. zaken-
man, 40 jaar, bij Dame alleen.
Brieven onder J 882 b. v. d. bl.

Serieuze Huw.-bemiddel. Mevr.
Sluyter, L. Nekstr. 55hs, A'dam
Oost. Spreekuur v. 3-6 en 7-8.

Lib. Dame, z. g. fam., knappe
versch., zoekt kennismaking m.
besch. ontw. Heer, ± 50 j. Br.
no. 406, Adv. Bur. Haagens,
Cl. de Vrieselaan 161a, R'dam.

Heer, 34 j., Duitscher, m. eigen
zaak en home, v.g.h., z. kenn.m.
m. besch., knap meisje, goede
versch. lib. Isr. Uitv. br. m. foto
J 350, Boekh. VIS, Rijnstr. 12.

HUWELIJK 3810
Nette Heer (Lib.) met kl. ver-
mogen, wenscht kennismaking
met nette vrouw tusschen 55 en
60 j., met eigen zaak of eenig
vermogen. Br. no. 418, Adv.
Bureau HAAGENS, Claes de
Vrieselaan 161a, Rotterdam.

Dame, lib. Isr., z. PENSION,
m. huisel. verkeer. Bill. cond.
Tel. 97314. Br. J 920, b. v. d. bl.

Dame op leeftijd, zoekt

streng orthodox pension

geen beroepsension, leest in
nieuw-Zuid. benedendhuis Br. m.
prijsopg. J 909, bur. v. d. blad.

70-jarige dame zoekt ritueel
PENSION, omtrek Z. Amstel-
laan. Br. 948, Bkh. Onderwijzer,
Lekstraat 150. 3876

DELFT-HAAG OF OMSTR.
Jong echtpaar zoekt woning;
of kamers met gebruik van
keuken. Gestoffeerd of gemeu-
bileerd. Brieven J 899 b.v.d.bl.

TE HUUR aangeboden

Gem. Flats, Kam. m/z. pension
A. NUNES CARDOZO
Overtoom 114, Telefoon 80402.
Merwedeplein 58¹, Telef. 92764
Kantoren geopend van 1-6 uur
3743

Zit- en slaapkamer te huur m.
of z. pens. Oudeijk, R'dam. Br.
no. 416, Adv.-Bur. HAAGENS,
Cl. de Vrieselaan 161 a, R'dam

Aang. goed gem. kamer met
kachel, voor H. of D., lib. Isr.,
prijs f 5.— p.w. Van der Hak,
Nassaukade 319¹ 3687

HILVERSUM. Aangeboden bij
lib. Isr. gez. op 1e kl. stand,
grote, prachtig gemeub. slaap-
kamer. Str. water. — Brieven
onder J 888 bur. van dit blad

Aangeb. prima gem. **WONING**,
bevattende suite en 2 kamers,
centr. verw., koud en warm
water, bad en gebr. v. keuken.
Hunzestraat 41 huis (Z.) 3703

Geen beroeps pens. In kl. lib. Isr.
gez. zonnige Zit-Slaapk. of Zit-
en Slaapk. zonder pens., warm
en k. str. w. Tel., b.b.h.h. P. C.
Hooftstr. Br. J 911, b. v. d. bl.

Kamer met rit, pens. voor één
persoon. Borsenburgstraat 25¹

Te huur goed gem. Woonk. en
Slaapk. m. gebr. v. keuken en
bad, voor echtpaar. HERTZ,
Roerstraat 50 huis. 3890

TE HUUR voor direct 3818

Gem. suite parterre
Rit. Pens. Samas, Tulpstr. 23.

BETH HAMIDRASCH ETZ CHAJIEM

Voor de godsdienst oefeningen op de a.s. Hooie Feestdagen zijn
plaatsen verkrijgbaar aan het gebouw, Rapenburgerstraat 109,
in de zaal a f 1.—, gaanderij f 0.50, vrouwengaanderij f 1.—,
achterste rij f 0.50. 3664

PERSENEEL aangeboden

Gevr. in klein gezin net flink
Isr. **MEISJE** voor halve dagen
(8½—1 uur), v.g.g.v. Mevrouw
Hoofien, Weesperzijde 9 huis

Gevr. in lib. gez. voor direct of
later **ZELFST. MEISJE**, goed
kunn. werken en koken. Cour-
betstraat 15 hs, Tel. 22136

DAGMEISJE 3676
van 8—5 uur gevraagd in klein
gezin. Aanm. na 7 u. 's avonds,
Tugelaweg 4¹

Gevr. flink **MEISJE** voor alle
voork. huish. bezigh. Levison,
Berkelkade 12, Zutphen 3678

Gevraagd te **Den Burg (Texel)**
tegen 1 Oct. een Holl. lib. Isr.
MEISJE
zelfst. kunnende werken en v.
goede get. voorzien. — Adres:
Mevr. I. Vlesing—v. Biene,
Den Burg (Texel) 3679

Alleenst. zakenman, Den Haag,
vraagt een Huishoudster, tot 35
jaar. Br. m. foto, J 881 b.v.d.bl.

Besch. jong **MEISJE** GEVR.,
intern, om samen werkende met
de huish. opgeleid te worden
v. alle huish. bezigh. Werkster
aanw. Salaris nader te regelen.
Brieven J 912, bur. v. d. blad.

Voor direct flink
DAGMEISJE GEVR.,
8—8, kl. gez. Br. J 914 b.v.d.b.

Gevr. Dagmeisje, leeft. 16—18 j.,
v. 8½—3 u., kl. gez. WINNIK,
Kr. Mijrechtstr. 79. 3859

In kl. lib. Isr. gez. aangeb.
Parterre **ZIT- en SLAAPK.**,
v. Dame of Heer, b.b.h.h. Bad.
Tel., z. pens., alleen inw. Omtr.
Lyceum. Br. J 906, b. v. d. bl.

Prima volledig **PENSION**
AANGEBODEN v. lib. gezin,
25 min. v. centrum Apeldoorn.
Busverbinding. Mooie slaap- en
zitkamers. Tel., str. wafer, gr.
tuin. Brieven J 898 bur. v. d. bl.

Gelegenh. opname **PAYING**
GUESTS in kl. lib. gez. te Nij-
megen, mod. huisje dicht b. bos-
schen, bill. cond. Br. J 910 bdb.

Gedurende de Jomtoefeningen in
orth. gezin te **Hilversum**
PENSION aangeboden a f 5.—
p. dag. Br. J 915, bur. v. d. bl.

DEN HAAG. 3872

Wie voor de a.s. Jomtoefen-
ingen een rustig pension zoekt
(rit.) wende zich tot B. Cohen-
v. Esso, Daendelsstraat 75,
Tel. 773020. Mod. comfort.

Op besten stand te **ARNHEM**,
KAMER, m. of z. pens. aangeb.
Bovenbrugstraat 24. 3802

Gr. Syn. 2 mannen-zitpl. Bevr.
Onderwijzer & Co., Iepenpl. 17.

Groote Synagoge nog plaatsen
te huur. Hobbemakade 91.

Aangeboden eenige goede
**mannen- en vrouwen-
zitplaatsen Gr. Synagoge**
Wouwermanstraat 37 huis
Telefoon 92768 3704

**Mannenzitplaats Groote Syn-
agoge**, No. 128 en 244, te huur.
Brieven onder J 887 b. v. d. bl.

Te huur 2 mannenpl. **GROOTE**
SYN., 1e rij aan middendoorg.
Brieven onder J 894 b. v. d. bl.

In niet orthod. groot gezin in
provincieplaats in het N. des
lands wordt flink **Hollandsch**
of **Duitsch** meisje gevraagd,
eenigszins met koken bekend.
Bij goede bekwaamheid flink
loon. Huiselijk verkeer. Meer-
dere hulp aanwezig. Brieven
J 884 bureau van dit blad.

GOED LOON, VEEL VRIJ.
1 Oct. gevraagd, **Den Haag**, in
lib. Isr. gezin, een **MEISJE**,
voor dag of d. en n. Brieven
J 917, bureau van dit blad.

Gevr. in **DEN HAAG**, omtrek
Alkemadelaan, in flat, tegen
1 Nov. flinke hulp (lib.) in de
huish., extern, zelfst. k. koken
en werken. Br. no. 16, Boekh.
Jacobson, Den Haag. 3850

Gevr. fl. zelfst. **MEISJE** v.d.e.n.
OPPENHEIMER, Mich. Ange-
lostraat 61, A'dam-Z. Tel. 90584

FLINK MEISJE GEVRAAGD,
voor de huishouding, bij lib. Isr.
Klein gezin. Mevrouw GANS,
Ridderstraat 6, Haarlem.

MEISJE GEVRAAGD
per 2 October, v.d.e.n., in orth.
gezin. **MENDELSON**, Burman-
straat 13 huis, A'dam. 3801

Gevr. in lib. Isr. gezin, zelfst.
DAGMEISJE, v.g.g.v. Mevr.
v. LIER, Sarphatistr. 197 huis.

Scheveningen

Gevraagd in Lib. Isr. gezin
MEISJE
voor dag en nacht. Hulp aanw.
Mevrouw S. v. d. BERGH,
Alkmaarschestr. 6 b. 3863

Gez. z.k. vraagt net dagmeisje,
goed loon, Spiegelgr. 7. Aanm.
voor 7 u. 's avonds. 3833

1 October in kl. lib. gez. gev.
zelfst. Meisje v.d.e.n. **SNUIJF**,
Ruysdaelkade 35, tegenover het
Rijksmuseum, Tel 29817. 3831

Te Laren (N.H.) gezocht voor
de huish. keurig meisje, zelfst.,
in lib. Isr. gezin met kindje v.
2½ j. Tijd. adres Dan. Willink-
plein 48, A'dam. 3864

Gevraagd **DAGMEISJE**,
v. g. g. v. Mevrouw CAHEN,
Euterpestraat 114¹. 3885

DAGMEISJE GEVR. 3884
v.g.g.v., in lib. Isr. gez., 2 pers.
(mod. flat m. centr. verw.).
Aanm. v.a. 4 u. Stadionkade 41²

Dagm. in kl. orth. gez., v. dir.
KOHN, Waverstr. 72. 3883

In kl. gez. z. k. net lib. **DAG-
MEISJE** gev., van 9—4 uur.
Mevrouw De Lange-Marchand,
Willemsparkweg 105. 3893

Vacature Isr. Weeshuis
DEN HAAG, Pletterijstraat 66,
voor hulp op naaikamer en toe-
zicht bij de kinderen 3681

**Onderwijzeres, leerares of stu-
dente** (niet orthod.) gevraagd,
die vanaf einde October tot on-
geveer half December au pair
in buitenhuis aan drie jonge
kinderen les wil geven en met
ze werken. Br. J 885 b. v. d. bl.

Gevraagd **LEERLING** en
AANK. COSTUUMNAAISTER
op een eerste klas Maatatelier.
Brieven J 893 bur. v. d. blad.

LEDERWARENFABRIEK
Gevraagd voor direct een
leerling-stikster. Zaterdag en
Joodsche feestdagen vrij. Br.
onder J 889 bur. van dit blad

Gevr. v. wekelijkse beh. bekw.
KAPSTER EN PEDICURE.
Br. J 913, bureau v. d. blad.

Gevraagd te **DEN HAAG**

aankomende typiste

tevens voor eenv. administratie,
door weekblad gevraagd. Br.
J 918, bureau van dit blad.

In lib. gezin voor direct gev.
ongedipl. **VERPLEEGSTER**,
intern. Tel. 86273.

Het Bestuur der
**S. A. RUDELSHEIM-
STICHTING**,

ter verzorging van **JOODSCHE**
zwakzinnige kinderen, roept
sollicitanten op voor de betrek-
king van 3866

ONDERWIJZER(ES)

aan de school voor Buitenge-
woon L.O. te Hilversum. Sala-
ris volgens Rijksregeling. Ge-
gadigden, liefst in het bezit van
de verplichte bevoegdheden
voor het B.L.O., gelieven schrift-
lijk te solliciteeren bij het
Hoofd der school, den Heer A.
VAN DAM, Torenlaan 38, Hil-
versum

GEVR. ONDERWIJZER(ES)
voor het geven v. lager onder-
wijs aan eenige kinderen in
prov.pl. in N.-Holl. Cond. nader
overeen te komen. — Brieven
onder J 919 bureau van dit blad

In de polikliniek

N. Amstellaan 123
zijn spreekuren voor 3822
TANDARTS vacant
Inlichtingen: Telefoon 21696

**ACTIEVE VERTEGEN-
WOORDIGERS** GEVRAAGD
voor Amsterdam, Noord-Hol-
land, Zuid-Holland, Utrecht
enz. — **HOOG PROVISIE**.
Directe indiensttreding. Inl. bij
Handelsonderneming „ESDE”
Tramstraat 7², Zandvoort-Bad

Ned. Isr. Seminarium

Gevraagd **LEERAREN** voor de
vakken: 3690

a. Nederlandsch (10 lesuren)
b. Geschiedenis (10 lesuren)
c. Aardrijkskunde (5 lesuren)
d. Fransch (6 lesuren)
e. Hoogduitsch (7 lesuren)
Combinatie van b en c ge-
wenscht. Indiensttreding 16
October a.s. Sollicitaties met
opgaaf van bevoegdheden wor-
den ingewacht bij den Conrec-
tor, Rapenburgerstraat 177,
voor 18 September a.s.

PERSENEEL gevraagd

Zoek passenden werkkling
in beter milieu bij kinderen tot
6 jaar. In bezit v. M.U.L.O. en
opl. Kinderverzorging en Op-
voeding. Br. J 895 bur.v.d.blad.

B.z.a. voor R'dam of **Hillegers-
berg 2 MEISJES**, 15 j., v. halve
of heele dagen. Br. v. Gelder,
Potgieterstr. 2, Schiebroek.

TAXATIE BONTMANTELS

Erv. vakman m. langj. routine, biedt zijn diensten aan voor het
taxeren van bontmantels tegen matige condities. **H. EMMERICH**,
Telefoon 23218, Volkerakstraat 9, Amsterdam Zuid. 3858

DIVERSEN

f 25.— — f 75.— betaal ik voor
Cost., Demi en Winterj. **DIAS**,
O.Z. Voorburgw. 246, Tel. 38690
t/o Stadhuis. Koop alles. 3237

Vleugel of piano gevraagd

Trijbetz, Rijnstr. 193, Tel. 27787

ALLE SOORTEN MEUBELN

ook geh. Inboedels, naaimach.,
piano's enz. te koop gevraagd.
H. SWAAB, Tweede Ooster-
parkstraat 203, Telefoon 53836

Zilver, goud en juweelen

TE KOOP GEVRAAGD van
particulier voor hoogen prijs.
Directe afrekening. Brieven
J 922 bureau van dit blad.

R'DAM-W. Wij zoeken besch.
jongelui, 18-20 j. (lib.), goed
kunn. dansen, om winterav.
gez. door te brengen. Br. no.
415, Adv.-Bur. HAAGENS, Cl.
de Vrieselaan 161 a, R'dam

Contact gezocht met besch.
jongelui (± 18-23 j.) om clubje
te vormen. (conv. sport etc.)
Brieven J 897 bur. v. d. blad.

Voor een aantal meisjes tusschen 16 en 20 jaar worden
GEZINNEN GEZOCHT, die bereid zijn een meisje als „pleeg-
dochter” op te nemen. De bedoeling is, dat de meisjes in de
huishouding zullen worden opgeleid, waarbij zij in de gelegen-
heid moeten worden gesteld, voor haar theoretische opleiding
eenige lessen te volgen. 3797
Aanbiedingen te richten aan den Joodschen Raad, afd. Kinderen-
Contrôle-Commissie, Lijnbaansgracht 366, Amsterdam-C.

EXTRA AANBIEDING

BONTMANTELS

vanaf f 115.—

PERSIANER PAD
SEAL ELECTRIC
KALFS-VEULEN
BEVERIT
INDISCH LAM
PETIT GRIS (IM.)
BOREGOS enz.

MAISON FRANK, Sarphatistraat 71 - Telef. 55179

KINDERDANS EN SPEL
voor kinderen tusschen 8 en 12
j., door erv. leerares te R'dam.
Br. no. 419, Adv.-Bur. Haagens,
Cl. de Vrieselaan 161 a, R'dam

Israëliete m. einddipl. Gymn. A
b. z. a. voor het bijwerken van
leerlingen L.O. en V.H.O., die
door de omstandigheden mo-
menteel geen onderwijs kunnen
genieten. Br. onder J 890 bvdb.

Biedt zich aan
PRIMA KOK,
bekend zoowel met de fijne als
met de massakeuken. Event.
bereid tegen vergoeding van
kost en inwoning en kleine toe-
lage te werk te worden gesteld.
Brieven J 908, bureau v. d. bl.

Net meisje z. betr. als keuken-
meisje of huish., perf. k. koken.
Br. 946 Onderwijzer, Lekstr. 150

Besch. lib. Isr. Meisje, 26 jaar,
zeer goed kunn. koken, naaien,
enz., reeds jaren lang in groote
Joodsche Inrichtingen werkz.
gew., zoekt een soortgel. betr.
als **HOOFD** v. d. **HUIJSH.**
kookster of iets derg. Br. 417,
Adv. Bur. HAAGENS, Cl. de
Vrieselaan 161, Rotterdam.

PLAATSING voor 2 kinderen
(3e kl. lagere school), die met
zootje des huizes klasje kun-
nen vormen, geleid door gedipl.
onderwijzeres, maatschappelijk
en Joodsch, in landhuis te mid-
den der bosschen (Veluwe). Br.
onder J 883 bur. van dit blad

Joodsche schoolleerling 4e kl.
U.L.O. A. ZOEKT COLLEGA,
om studie gezamenlijk te be-
eindigen. Brieven onder J 892
bureau van dit blad

2 Sport. vriendinnen, 18 j., z.
gez. corresp. m. 2 vriendinnen
of vrienden. Br. BMS 19, Adv.
Bur. Slagter, Essenb. singel 82,
Rotterdam. 3875

Tandarts zoekt bij
arts of coll. praktijk-gelegenh.,
event. samenw. Br. J 921 bvdb.

Te koop aangeb. Grammofoon
met platenkast, prijs f 50.—.
Hobbemakade 27 huis. 3892

Gezocht: gezinnen te Amster-
dam, welke bereid zijn: kamers
gemeubileerd (met keukenge-
bruik) te verhuren; alleen-
staande personen in pension te
nemen; of alleenstaande per-
sonen als „gezinslid” op te
nemen. Brieven met opgave van
uiterste prijzen J 902 b.v.d.bl.

Gezocht jongelui tusschen 25 en
30 jaar, of amusementsclubje.
Brieven J 896 bur. v. d. blad.

HARÉ, 6 ZAKEN

GRAM. VERSTERKERS
GRAM. PLATEN
HANDDYNAMO'S
ELECTRISCHE
SCHEERAPPARATEN

Desgewenscht ook
op gemak. betalingen

Rijwielen
Onderdeelen
Stofzuigers
Kookplaten
Electrische kachels
Gloeilampen
Kronen
Lampekappen
Electrische klokken
Electr. broodroosters

PL. MIDDENLAAN 4 - TEL. 51683
MIDDENWEG 1 - TEL. 55718

Sjoeldiensten JAMIEM NORAEM (Hooge Feestdagen)

HANDWERKERS VRIENDENKRING (Grote zaal)

KAARTEN à f0.30, f0.60 EN f0.90

Verkrijgbaar aan het Bonds-bureau Amstel 93

Zie ook aankondiging in dit blad

Fototechnisch Laboratorium K. JORDAN
EIKENLAAN 2 - TELEFOON 6482 - HILVERSUM

Document-Reproductie

Fotocopie

Fotografie van:
Industrie-producten
Handelswaren
Werkmethoden
Machinerijen
Architecturen
Meubelen
Schilderijen
Kunstvoorwerpen
Interieurs
Modelfoto's
Wetenschappelijke en
Microfotografie
Reclamefotografie

Offertes of
persoonlijk bezoek
op aanvraag.

Alle soorten opnamen
kunnen desgewenscht
bij U ter plaatse
gemaakt worden.

AFSCHERMGORDIEN

Volmaakt, goedkoop, alle formaten tot 4 Meter breed
WILLEM v. d. BERG, Ruyschstraat 48, Tel. 53833, A'dam

Onderstaande banketbakkerijen O.R.T. verzoeken hun geachte clientele in verband met de a.s. Feestdagen, hun bestellingen uiterlijk tot en met Donderdag a.s. op te geven. Na dien tijd kunnen zij niet meer instaan voor het uitvoeren van bestellingen.

MAISON BLOM

Rijnstraat 58 - Telefoon 29165

3899

M. ITALIAANDER

Van Musschenbroekstr. 1a - Telefoon 53373

J. DE LIEVER

Weesperstraat 80 - Telefoon 51928

J. DE LIEVER

Rijnstraat 17 - Telefoon 20932

Fa. B. A. VAN PRAAG

Nieuwe Heerengracht 21 - Telefoon 43931

S. STERNEFELD Sr., BANKETBAKKERIJ

Lepelstraat 75 - Telefoon 50641

SAL. TROMPETTER

Weteringschans 179 - Telefoon 35450

M. VEFFER

Joden Breestraat 67 - Telefoon 45885

Bestellingen kunnen Zondag voor de Feestdagen afgehaald worden van 11 tot 3 uur. Na dezen tijd kan geen aanspraak op de bestellingen gemaakt worden.

LTHEEBOOM ACCOUNTANT-BELASTING-ADVISEUR
EUTERPESTRAT 46-A'DAM-Z. TEL. 29036

VOOR OPLEIDINGS-CURSUSSEN

WORDEN GEVRAAGD ONBRUIKBARE SCHRIJF-
— MACHINES EN ONBRUIKBARE KLOKKEN —

JOODSCHE RAAD, Lijnbaansgracht 366, Amsterdam C.

J.A. Nunes Cardozo
Makelaar
Nieuw-Amstel 178. Tel. 92988

Vrijblijvend te huur:

BOTTECELLISTRAT

Heerenhuis

KONINGINNEWEG

1e etage

Korte Houtstr. 2e etage

Zanddwaarsstr. 3e etage

Hoogte Kadijk

Magazijnruimte

REPARATIE-ATELIER

van mech. en electr. uurwerken

K. SAMUEL

Ged. Horlogemaker en Goudsmid

Goulstraat 5 (Z.), Tel. 94696

Heeft U pijnlijke voeten?

Maak een afspraak met MINI MOOY. Wij helpen U pijnloos en correct. — Pedicure 60 cent, Manicure 40 ct., Massage-ont-haring vanaf 75 cent. 3701

MINI MOOY,
Hemonystraat 26, Telef. 90645

Bestel- en Boodschappendienst

FRITS SNOEK

Per bakfiets en per auto

ZWANENBURGWAL 37

AMSTERDAM-C. TEL. 49484

Bij geen gehoor 40256

BELASTING AANGIETEN S. GOTLIEB ACCOUNTANT V. VERBODEN AAN DEN UTRECHT TELEF. 20082
BEZWAREN ★ RIJKS-ACCOUNTANTS DIENST ★ R. SCHUMANNSTR. 17

Uitzending v. Diners

Ook gelegenheid te dineeren
Prima keuken
BEETHOVENSTRAAT 67
Telefoon 95707 3830

Rest. Cohen

v. Woustr. 236, Tel. 93855
DINERS f1.10 2366
Diner-abonnement f7.— p. w.

ARNHEM Pension-Restaurant GLASER R.E.O.R.
Zijpendaalscheweg 53a, Tel. 22427 - Lunch - Diner - Logies

DEN HAAG Wie een rustig pension zoekt, ook voor tijdel. (rit.) wende zich tot
B. Cohen-v. Esso, Daendelsstraat 75, Tel. 773020. Mod. Comfort

„HUIZE ZONNEGAARDE“

KERKWEI 22, BEEKBERGEN (Gld.). — Het tehuis voor gezonde en zwakke kinderen v. af 3 jaar (ook de wintermaanden)
Gedipl. verplegend personeel. Vraagt inlichtingen aan bovenstaand adres. 3198 W. v. BIENE, gedipl. Verpleger.

de Leeuwen

„DE MANUFACTURENZAAK VAN ZUID“!

VAN WOUST. 148-150

TELEFOON 24450

5781

ADRESSEN TE ROTTERDAM

Banketbakkerijen

S. WEYL — Krugerlaan 68
Gouda — Telefoon 2807
Gebak en ruime sortering
Chocolade. O.R.T.
Besteladres voor Rotterdam:
MOL, Hugo Molenaarstraat 21

Bloemenmagazijnen

M. REENS, N. Binnenweg 145
Telefoon 32899 — Geen filialen

Boekhandels

A. v. WITSEN, Schiekade 135
Telef. 42318 — Nieuwe Boekhandel en Antiquariaat. Ook voor Hebreeuws en Judaica

Boter, Kaas en Eieren

M. HAMMELBURG — O.R.T.
1e Middellandstraat 63

Dames-confectie

MAISON ROZA — Tel. 38352
Nieuwe Binnenweg 56

Fotografen

L. MEYER — Telefoon 32676
Nieuwe Binnenweg 141

Groenten- en Fruithandels

H. COERANT — Telef. 30487
Claes de Vrieselaan 102

Hebr. Boekhandels

CH. BUCHSPAN-KELLER,
1e Middellandstraat 63

Heerenkleeding

H. HUISMAN — Telef. 33943
1e Middellandstraat 100

Horlogemaker-Opticiens

M. ALEXANDER
Gr. Visscherijstr. 34, Tel. 39258

Huishoudelijke artikelen

L. VAN GELDEREN
Mathenesserweg 75b, Tel. 36335
Emaille en Speelgoederen

Juweliers

J. VAN MESSEL & ZOON
Telef. 37990 — Coolsingel C6
Inkoop van Goud, Zilver en
Juweelen tegen hoogsten dagprij. — Discretie verzekerd

Kleermakers

WEISBARD & NEUFELD
N. Binnenweg 322 — Tel. 33393

Manufacturiers

DE WITTE BAZAR
Nieuwe Binnenweg 254
Schiedamscheweg 15

Opticiens

OPTICA
1e Middellandstraat 125a, recht
t/o Cl. de Vrieselaan, Tel. 31466

JOS. HARTOG

voorheen Hoofdsteeg
Goudschesingel C8

BERNARD ROOS — Brillen,
Breukbanden — Buikgordels
Jonker Fransstraat 19

LEO ZWART — Aleidisstr. 63
Goudschesingel D 20
Ziekenfonds-leverancier

Perzische tapijten

B. KRAUSZ — Telefoon 37952
Claes de Vrieselaan 120 b

Postzegelhandelaren

W. H. VAN VRIESLAND
G. J. Mulderstraat 89 b
In- en verkoop — Zichtzending

Snelbuffetten

HAKKERT, Bentincklaan 4
(Blijdorp) — Telefoon 46508

Stoppage-inrichtingen

„U N I C“ voor onzichtbaar
stoppen van alle kleding.
Repareeren, stoomen en verven
Japonnen naar maat v/a f3.—
Tel. 20959, Jonker Fransstr. 5b

Typen, Steno, Talen, enz.

Handelsinstituut „LABOR“
Rodenrijchelaan 68, Tel. 41979
Dir. B. v. DIJK, Leeraar M.O.

Verpleegster-Pedicure

Zr. GOLDSTEEN — Tel. 33616
Joost van Geelstraat 54 b

INLICHTINGEN OVER DEZE RUBRIEK ALLEEN BIJ: GEBR. HAAGENS - TELEFOON 30345 - ROTTERDAM

BONT REPARATIES
akkundig - vlug - voordeel
Fa. GOMPERS, O.Z. VOORBURGWAL 181
 h. DOELENSTR. naast 't Stadhuis
 Telefoon 48927

BESTELDIENST
Vlug Veilig Voordeel
 TELEFOON 28768
Aanbev. J. VAN DER KAR
 MEERHUIZENSTRAAT 5

HOLLANDSCHE SCHOUWBURG
 PLANTAGE MIDDENLAAN 24 - TELEFOON 51594

Dr. W. J. Levie presenteert onder artistieke leiding van Rudolf Nelson de met overweldigend succes opgenomen muzikale show (Holl.-Duits)

Muziek! Muziek!

Teksten: HERBERT NELSON Muziek: RUDOLF NELSON
 Regie: KURT GERRON, met

Henriëtte Davids, Silvia Grohs, Lieselotte Jacobi, Otto Wallburg, Kurt Gerron, Kurt Lilien, Herbert Scherzer, Justus Bonn, Orkest: Rudolf Nelson met zijn solisten: Paul Godwin, Martin Roman, Juan Miguel, Eddie de Jong, Werner Ulmann.

Zaterdag	13 SEPTEMBER	Zondag	14 SEPTEMBER
		's-avonds 7.20 uur.	
		Zondag ook 's-middags 2.30 uur.	

WIJ VRAGEN IN UW EIGEN BELANG: Weest PRECIES op tijd! Wij beginnen precies, zoo kunnen wij U garanderen, dat U in ieder geval de laatste trams VOOR 10 UUR kunt halen! VOOR de Holl. Schouwburg stoppen: LIJN 7-9-14. OVERSTAPPEN: Weteringschans of Muntplein op lijn 4-16-24-25. Weesperplein op lijn 3-6-8-10-11.

Prijzen der plaatsen: f 2.-, f 1.50, f 1.-, f 0.80, f 0.50, incl. bel.
 Verkoop en bespreken der plaatsen: Cassa Hollandische Schouwburg — Telefoon 51594 — dagelijks vanaf 10 uur
Toegang uitsluitend voor Joods publiek

Een lichtpunt in donkere tijden
 zijn de

TIE ABONNEMENTSCONCERTEN

van het

Nieuw Amsterdams Kamer-Orkest

DIRIGENT: S. ABAS

met medewerking van de

meest bekende Vocale en Instrumentale Solisten

De concerten vinden plaats op de ZONDAGEN 19 OCT., 2, 16 en 30 NOVEMBER, 14 en 28 DECEMBER in 1941. Verder 11 en 25 JANUARI, 8 en 22 FEBRUARI in 1942. Des avonds 7 uur precies in de grote zaal van HANDWERKERS VRIENDENKRING. Prijs voor deze 10 concerten met inbegrip van alle kosten, netto slechts f 12.50. Bestelt nog heden Uw abonnement bij de Administratie, AMSTEL 188 of per telefoon 39906! 3797

„PULCHRI STUDIO” DEN HAAG
 LANGE VOORHOUT 15

Cabaret- en Operette „Klaver Vier”

OP ZONDAG 14 SEPTEMBER 3 uur n.m.

Maxim Herman - Ellen Lutz - Egon Karter - Irma Irmandi - Lou v. d. Burg. Leider EGON KARTER
 Artistieke leiding MAXIM HERMAN

Voor plaatsen en bespreken Telef. 77.28.70

J. BERGMANS, Administrateur - Z.O. Buitensingel 241

Deze voorstellingen zijn met volle instemming der desbetreffende autoriteiten 3851

TOEGANG UITSLUITEND VOOR JODEN

HAARWERKEN

Fransche kapsels, vlechten enz.
 Verstellen en mod. v. oud haarwerk. Haarverfstiften v. bijkl.
 v. gr. haar. Utrechtschestr. 111

Winterjas keeren f 10.-
 Costuum keeren f 14.-
 Costuum persen f 0.50
 Pantalon persen f 0.25
 Coupons worden ter bewerking aangenomen.

Kleermakerij NEBIG

Ruysdaelstraat 5, Tel. 29535

MAATCORSET-SALON LUSTIG
 WATTEAUSTR. 20, A'DAM,
 Telefoon 25332. Uw Corsetière.

Tevens reparatie-inrichting
 Onze Vakschool geeft les, eveneens opleiding tot Corsetière.
 Vraagt conditiën.

JOODSCH ORKEST TE S'-GRAVENHAGE
 Dirigent: CALMAN HAKKER 3799

OPENINGSCONCERT

op DINSDAGAVOND 16 SEPTEMBER a.s. in Gebouw Excelsior, Zeestraat 57, 's-Gravenhage, 7 uur 30 precies, met toestemming van het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten.

Violsolist: HERMAN BRILL voormalig concertmeester van het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest

Werken van Mozart, Tartini, Beethoven, Fresco, Tschaiikowsky

Prijzen der plaatsen: f 2.-, f 1.25 en f 0.75. Kaartverkoop en plaatsbespreking op 15 en 16 September van 10-4 uur aan de zaal.

UITSLUITEND TOEGANKELIJK VOOR JODEN

Het toonen van bewijs van Joodsche aanmelding is verplicht gesteld

VOORDRACHTEN

3843

zoo wel 's middags als 's avonds, ook in eigen, kleinere privé-kringen door de BEKENDE ACTRICE
ENNY MOLS-DE LEEUWE

Corresp.-adres: NOORDER AMSTELLAAN 34, TEL. 97733

RUIME KEUZE FOTO-ALBUMS

FOTO „AVA”, LINNAEUSSTRAAT 64, TEL. 55044

WASCH- EN STRIJKINRICHTING

3715

voor Huishoud- en fijne wasch, spannen van gordijnen
PRIMA REFERENTIES!

M. COSSEN, A'DAM-Z., Meerhuizenstr. 12, Tel. 96374

Voor Uw Bloemen, Plantenen Bruidswerk is het beste adres

BLOEMENMAGAZIJN 3789

A. EMDEN

AMAZONENSTR. 74, Tel. 29195
 hoek Jasonstraat, bij het Stadion

BRILLEN

van **J. POLAK**

OPTICIEN

Sarphatistraat 50, Telef. 50549

PASSEN PERFECT

Zaterdags en Zondags gesloten

GEBROKEN?

Kunst- en gebruiksart., onzichtbaar gerepareerd. Bel op 51680, Vuisje, Afrikanerpl. 9 O.

CITY BONT

BARCHASCH & Co.

N.Z. Voorburgwal 348

Telefoon 31936

Amsterdam-C. 3758

BONTMANTELS

nog groote keuze

REPARATIES

TRANSFORMATIES

MODERNE REGENKLEEDING

voor elke beurs alléén 3673

I. DICKER, ALBERT CUYPSTRAAT 85

Tel. 21573 - b/d Ferd. Bolstr. - Zondags gesloten

S. I. TROOSTWIJK

3817

● Beëdigd makelaar in machinerieën en metalen

● TAXATIE-BUREAU VOOR MACHINE-RIEËN en INDUSTRIELE BEDRIJVEN

Amsterdam-Z., Deurloostraat 61, Tel. 25288

Besteldienst DAGO

N. Kerkstraat 9 - Telef. 53587

Altijd beschikbaar en voordeel

Aanbevelend D. GOLDFEDER.

BETER ZIEN

door een paar nieuwe BRILLEGLAZEN van 3784

M. v. PRAAG OPTICIEN

AMSTELDIJK 48, TEL. 29619, A'DAM-Z.

WESERMANN en BUSNACH

Stoffeerdierij — Meubelmakerij

Verhuizingen 3739

Scheldestr. 70 - Ruyschstr. 49

Amsterdam, Telef. 95226

Eigen Stoffeerdierij en Meubelmakerij ook bij het verhuizen

en voor reparatie. Tevens

transport en opslagruimte

Ook Verduisterings-gordijnen

JAAP BIJL

is en blijft UW ADRES

voor het koopen en verkoopen

van allerlei nette gebruikte

Meubelen, Haarden en Kachels,

enz. enz. 3735

Alléén Gebouw „Diligentia”,

WATERLOOPLEIN 109

b/d Amstel - Telefoon 4-4-7-8-5

Zo juist verschenen:

Loeach 5702

Uitgave van de Nederlandse Zionistenbond

waarin o.a. opgenomen de nachttijden, sidra van de week, etc. etc.

Het bevat bovendien de belangrijkste gegevens over de Zionistische beweging in Nederland

Prijs f 0.20

Te verkrijgen bij het Bonds-bureau, Amstel 93 Amsterdam-C., postgiro 2933 en bij de secretariaten van de plaatselijke afdelingen van de N.Z.B. 3710